

BETÆNKNING
VEDRØRENDE
DEN KIRKELIGE ADMINISTRATION

AFGIVET AF
KIRKEMINISTERIETS UDVALG AF 19. JUNI 1964

ex. 2

BETÆNKNING NR. 476

1968

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning	5
Provstiudvalgenes kompetence m.m.	7
Regulativer for provstiudvalg	16
Regulativer for brugen af købstadskirker.	16
Regulativer for ordningen af kirkebetjeningens forhold i købstæder.	17
Udbetaling af præsters løn fra stiftskassererne.	17
Den københavnske administrative ordning.	18
Tjenstlig postgang	21
Bilagsfortegnelse.	23

Indledning

Den 19. juni 1964 tilskrev kirkeministeriet biskop G. Schiøler, Roskilde, således:

»Som det er Deres Højærværdighed bekendt, blev der i det af kirkeministeriet i 1958 nedsatte udvalg vedrørende affotografering af kirkebøger rejst spørgsmål om gennemførelse af en rationalisering af kirkebogsføringen igennem anvendelse af fotokopiering, gennemskrivningsblanketter og andre nye kontortekniske hjælpemidler. Spørgsmålet kunne imidlertid ikke behandles i dette udvalg, da det faldt uden for dets kommissorium.

Ministeriet har senere overvejet dette spørgsmål og er kommet til det resultat, at tiden nu må være inde til - gennem nedsættelse af et udvalg — at foretage en undersøgelse af, i hvilket omfang den kirkelige administration *som helhed* — herunder også kirkebogsføringen — måtte kunne lettes, simplificeres og effektiviseres ud fra de erfaringer og tekniske fremskridt, der er gjort i de senere år såvel i den offentlige administration som i private virksomheder.

Ministeriet vil ikke fastlægge bestemte rammer for udvalgets virksomhed, idet man skal have det overladt til udvalget selv at bedømme, hvilke muligheder der bør tages op til overvejelse, men man skal dog nævne nogle spørgsmål, som man vil finde det ønskeligt, at udvalget drøfter:

Det bør undersøges, i hvilket omfang der inden for den kirkelige administration kan og bør indføres arbejdsbesparende foranstaltninger.

Ligeledes bør det undersøges, om ikke der inden for den kirkelige administration i et vist omfang anvendes kvalificeret arbejdskraft på områder, hvor arbejdet kan udføres af mindre kvalificeret arbejdskraft. Opmærksomheden henledes i denne forbindelse på muligheden af, at man gennem en sammenlægning og centralisering af kordegne- (kirke-)kontorer i byer og andre større enheder skaber mulighed for en mere rationel eks-

peditiionsform, bl. a. ved anvendelse af moderne tekniske hjælpemidler og mere effektiv udnyttelse af arbejdskraften.

Det vil være ønskeligt, at det ved en gennemgang af den gældende lovgivning undersøges, om kompetencefordelingen mellem de forskellige instanser inden for den kirkelige forvaltning er tidssvarende, eller om der muligvis måtte være grundlag for at søge visse ændringer gennemført i så henseende. I særdeleshed henledes opmærksomheden på spørgsmålet, om det vil være hensigtsmæssigt at gennemføre en noget større decentralisering af kirkens styrelse.

Udvalget kan tilkalde særligt sagkyndige til forhandling og er iøvrigt bemyndiget til at indhente alle oplysninger, der anses for at være fornødne til udvalgets overvejelser.

Ministeriet skal anmode Deres Højærværdighed om at ville indtræde i udvalget som dets formand.

Det tilføjes, at foruden Deres Højærværdighed vil udvalget komme til at bestå af et par embedsmænd fra kirkeministeriet, en repræsentant for Den danske præsteforening, en repræsentant for provsterne, en repræsentant for kordegnene samt eventuelt enkelte andre, udpeget af kirkeministeriet efter samråd med udvalgets formand.«

Udvalget kom herefter til at bestå af:

Kontorchef J. Bengtsson, kirkeministeriet,
kontorchef Arne Truelsen, kirkeministeriet,
domprovst Jørgen Bøgh, Aarhus,
provst O. Holmgaard, Slagelse,
provst Jørgen Jensen, Thorstrup, og
kordegn Johs. Pedersen, København.

Efter at domprovst Bøgh havde begæret sig fritaget for hvervet som medlem af udvalget, blev stiftsfuldmægtig, cand. jur. Asger Jørgensen, Aalborg, ved ministeriets skrivelse af 30. marts 1966 beskikket som medlem.

Som sekretær for udvalget antoges fuldmægtig i kirkeministeriet Niels Holm.

Da en løsning af spørgsmålet om en nyordning af ministerialbogsførelsen var blevet aktuel af hensyn til oprettelsen af Det centrale personregister, og da tilrettelæggelsen af samarbejdet med dette register fandtes at udkræve særlige overvejelser og undersøgelser, blev spørgsmålet om en rationalisering og modernisering af ministerialbogsførelsen efter forhandling med kirkeministeriet afgivet til behandling i et særligt udvalg, der nedsattes ved ministeriets skrivelse af 24. januar 1967.

Efter at nærværende udvalg i en række møder havde gennemgået den kirkelige administration på grundlag af hovedlovene, blev det på udvalgets møde den 10. marts 1967 besluttet at nedsætte et underudvalg, som fik til opgave at afgive indstilling til udvalget angående følgende spørgsmål:

1. Provstiudvalgenes kompetence og arbejdsmåde i forbindelse med den lokale kirkelige økonomi, herunder særlig i forbindelse med oprettelse af storkommuner, omfattende problemer i relation til såvel budgetudvalg, budgetapprobation, godkendelse af ligning, regnskabsrevision som blanketter.
2. Indførelse af regulativer for provstiudvalgenes virksomhed.
3. Godkendelse af regulativer for brugen af købstadkirker.

4. Godkendelse af regulativer for ordningen af kirkebetjeningens forhold ved købstadkirker.
5. Udbetaling af præstelønninger fra stiftskasserne.
6. Eventuelle ændringer i den særlige københavnske administrative ordning.
7. Indførelse af lettelse af rent praktisk art i den tjenstlige postgang.

Efter at underudvalget havde haft samråd med biskop J. B. Leer-Andersen angående provsternes forhold og provst Sv. Borregaard angående de særlige københavnske administrative forhold, afgav underudvalget indstilling angående de nævnte spørgsmål.

Under hensyn til, at flere af de i indstillingen omhandlede forhold administreres i henhold til bestemmelser i præstelønningsloven, har udvalget anset det for rigtigst på grundlag af underudvalgets indstilling at afgive nærværende betænkning, da ændring af præstelønningsloven må forudses at være nært forestående som følge af den siddende lønningskommissions arbejde.

Udvalget vil herefter fortsætte sine overvejelser angående kompetencefordelingen mellem de forskellige instanser inden for den kirkelige forvaltning, herunder spørgsmålet om gennemførelse af en større decentralisering af kirkens styrelse.

København den 28. november 1967.

Gudmund Schiøler

J. Bengtsson

Jørgen Jensen

Asger Jørgensen

Arne Truelsen

O. Holmgaard

Johs. Pedersen

N. Holm

I

Provstiudvalgenes kompetence og arbejdsmåde i forbindelse med den lokale kirkelige økonomi, herunder særlig i forbindelse med oprettelse af storkommuner, omfattende problemer i relation til såvel budgetudvalg, budgetapprobation, godkendelse af ligning, regnskabsrevision som blanketter.

Da provstiudvalgene indførtes ved § 69 i lov nr. 286 af 30. juni 1922 om folkekirkens lønningsvæsen uden for København og Frederiksberg m.m., var det hensigten at sikre et direkte tilsyn med menighedsrådenes bestyrelse af præstegårde, kirker og kirkegårde, idet menighedsrådenes indflydelse på alle områder var blevet stærkt øget ved kirkelovene af 1922. Da provstiudvalgene gennem denne virksomhed ville komme i besiddelse af et betydeligt kendskab til de lokale forhold, flyttede man samtidig kompetencen til at træffe afgørelse i en række sager fra stiftsøvrighederne og ministeriet til disse udvalg.

De gældende bestemmelser om provstiudvalgenes opgaver indeholdes i § 83 i lov nr. 155 af 7. juni 1958 om folkekirkens lønningsvæsen m.v. (bilag 1), i hvis stykke 1 opgaven bestemmes som »at varetage de økonomiske anliggender, såsom landbrug, bygningsvæsen og regnskabsvæsen«. I bestemmelsens 3. stykke er nærmere angivet, i hvilke sager udvalget skal træffe afgørelse og erklære sig, og i bestemmelsens 5. stykke er det fastsat, at udgifterne i forbindelse med udvalgenes virksomhed, herunder »udgifter til protokoller, papir, frimærker o. lign.«, udredes af fællesfonden.

Ved drøftelsen af hele problemkredsen i forbindelse med provstiudvalgenes funktioner vedrørende den lokale kirkelige økonomi har udgangspunkterne været dels de gældende reglers administrative hensigtsmæssighed, således som denne må vurderes på baggrund af såvel principielle betragtninger som almindelige praktiske erfaringer, dels de muligheder for gennemførelse af en vis decentralisering af den kirkelige administration

som helhed, som har aftegnet sig for udvalget under den foretagne gennemgang af den kirkelige lovgivning.

Med de nævnte udgangspunkter og uden hensyntagen til hvad der under en ændret struktur og organisatorisk opbygning for folkekirken eventuelt måtte kunne anses for mere hensigtsmæssigt, skal udvalget med hensyn til administrationen af den lokale kirkelige økonomi og provstiudvalgenes opgaver i forbindelse hermed herefter bemærke følgende:

Den gældende ordning med hensyn til kompetencen i budget- og regnskabssager, jfr. §§ 10, 11, 13 og 14 i lov om kirkers bestyrelse (bilag 2), kan skematisk fremstilles som anført side 8.

Som det ses, er funktionerne fordelt mellem provstiudvalgene, stiftsøvrighederne og ministeriet i henhold til bestemmelser, der, jfr. nedenfor, i enkeltheder bærer præg af at være formuleret alene med henblik på at fastlægge ordningen for et specielt område ud fra den dagældende retstilstand, men som - bortset fra bestemmelserne om administrationen af præstelønningskasserne og tilsynet hermed - ved en betragtning af systemet ud fra en helhedsvurdering i dag synes at savne fornøden begrundelse.

Eksempelvis kan nævnes, at det ikke forekommer rationelt begrundet, at kompetencen til at stadfæste overslag for landsbykirkekasser er henlagt til provstiudvalget i tilfælde, hvor overslagene har betydeligt større økonomiske konsekvenser end mange overslag for kirkekasser i købstadsogne, hvis overslag stadfæstes af stiftsøvrighederne. Ved indførelsen af den gældende ordning har det formentlig næsten overalt været således, at

	Stadfæste overslag	Godkende lig- ningsbeløb	Revidere regnskab
Kirke- og kirkebetjeningskasse i købstæderne	stø.	stø.	stø.
Kirkekasse (tiendekirker*) uden for købstæderne	p. udv.	kirkem. stø. p. udv.	p. udv.
Kirkekasse (ikke-tiendekirker) uden for købstæderne	p. udv.	p. udv.	p. udv.
Kirkebetjeningskasse uden for købstæderne	p. udv.	p. udv.	p. udv.
Præstelønningsskasse	stø.	stø.	stø.
Menighedsrådskasse i købstæderne	stø.	stø.	stø.
Menighedsrådskasse uden for købstæderne	p. udv.	p. udv.	p. udv.

*) D. v. s. kirker, der efter tiendens afløsning er overgået til selveje.

de kirkelige kasser for de dengang tættere befolkede købstadsogne har haft de største overslagssummer, og da provstiudvalgene som nye instanser var uden erfaring i disse anliggender, var det begrundet at lade tilsynet med den lokale kirkelige økonomi i købstæderne forblive hos stiftsøvrighederne. Dette gælder imidlertid ikke efter den i de senere år stedfundne betydelige tilflytning til de større byers forstadkommuner, der ikke har købstadstatus. Overslagssummerne for de kirkelige kasser i sognene i disse områder vil i mange tilfælde overstige summerne for kasserne i købstadsognene, og da kirkebyggeriet efter de ved lov af 11. maj 1966 indførte ændrede finansieringsbestemmelser fremtidig må påregnes i det væsentlige at ville blive finansieret over den lokale kirkeligning, vil også dette forhold kunne bidrage til en forøgelse af den kirkelige ligning netop i de nævnte områder, hvor udviklingen mange steder for år tilbage er løbet fra de forhåndenværende middelalderkirker.

Som et andet eksempel på manglende rationel begrundelse for de gældende regler kan nævnes bestemmelsen om, at godkendelse af ligningsbeløb er henlagt til ministeriet i tilfælde, hvor det drejer sig om ligning af beløb til drift og vedligeholdelse af kirker, der efter tiendens afløsning er overgået til selveje (i det følgende »tiendekirker«). I henhold til bestemmelsen i § 14, stk. 3 i lov om kirkers bestyrelse (bilag 2) udkræves ministeriets samtykke til ligning af

sådanne bidrag, såfremt ligningsbeløbet overstiger et af ministeriet nærmere fastsat beløb. Dette beløb er — ved ministeriets skrivelse af 8. november 1967 - fastsat til 60.000 kr., idet ministeriet samtidig har bemyndiget stiftsøvrighederne til at godkende ligning af de omhandlede bidrag, for så vidt de ikke overstiger 100.000 kr. Godkendelse af bidrag, der ikke overstiger 60.000 kr., meddeles af provstiudvalget.

Udvalget anser bestemmelsen for et typisk eksempel på en administrativ forskrift, som udviklingen er løbet fra. Lovbestemmelsen går med sit nuværende indhold - i det væsentlige da - tilbage til lov om kirkers bestyrelse af 1. oktober 1915, hvor den blev indsat som et af landstingsudvalget fremsat ændringsforslag til det af ministeren fremsatte lovforslag, og forslaget er i landstingsudvalgets betænkning motiveret med de i bilag 3 citerede bemærkninger.

Som det vil ses af motiverne, er reglen udpræget bestemt ved den dengang nys gennemførte afløsning af tienden, og da det nu om dage er en kendsgerning, at indtægterne af tiendekapitalen for praktisk talt alle tiendekirker udgør et forsvindende beløb i forhold til de årlige driftsudgifter, således at i realiteten alle driftsindtægter ligesom for de øvrige selvejende kirkers vedkommende må tilvejebringes ved ligning på menigheden, er der i udvalget enighed om, at reglen bør ophæves.

Udvalget må anlægge det principielle

synspunkt, at godkendelse af de kirkelige kassers overslag, godkendelse af de kirkelige ligningsbeløb og revision af kassernes regnskaber er så naturligt sammenhængende funktioner, at kompetencen hertil bør samles hos een myndighed. Konsekvensen af dette synspunkt måtte være, at kompetencen til at godkende ligningsbeløb for tiendekirker uden for købstæderne henlægges til provstiudvalgene, der i henhold til de gældende bestemmelser stadfæster disse kassers overslag.

Det omtalte forhold, at de kirkelige kassers overslag i visse sogne — i provinsbyernes forstæder uden købstadstatus — i mange tilfælde har større økonomiske konsekvenser end overslaget for mange købstadsognes kirkelige kasser, har imidlertid ført udvalget ind på spørgsmålet om, hvorvidt det ikke måtte være begrundet samtidig med en flytning af kompetencen til at godkende ligningsbeløb til de omtalte tiendekirker på landet, at overføre tilsynet med kirke-, kirkebetjenings- og menighedsråds-kasserne i sognene i købstæderne fra stiftsøvrigheden til provstiudvalgene.

Foruden at henvise til, at det som anført ikke ud fra overslagenes størrelse kan begrundes, at kompetencen til at godkende købstadsognenes overslag forbeholdes stiftsøvrighederne, skal udvalget anføre, at det ligeledes foran omtalte synspunkt, at provstiudvalgene er i besiddelse af større kendskab til de lokale forhold end stiftsøvrighederne, efter udvalgets opfattelse lige fuldt gælder sogne i købstæder og sogne i landkommuner. Et indgående kendskab til de lokale forhold vil for stiftsøvrighederne i almindelighed være begrænset til stiftsbyens sogne.

Endelig kan anføres, at henlæggelse af kompetencen til provstiudvalgene i sig selv vil indebære en endelig løsning på nogle af de administrative problemer, der rejser sig i forbindelse med kommunesammenlægninger i visse tilfælde og som ministeriet foreløbigt har løst ved skrivelse af 22. juni 1967 (bilag 10).

Da stadfæstelse af overslag og revision af regnskaber som foran anført bør foretages af samme myndighed, jfr. også den gældende ordning, må det — forinden der tages stilling til spørgsmålet om at henlægge kompetencen til at stadfæste overslag for købstadsognenes kirkelige kasser til provstiudvalgene

— overvejes, om det findes rigtigt at henlægge også revisionen af disse kirkelige kassers regnskaber til provstiudvalgene.

Efter sin art er opgaven ikke anderledes, end den er for provstiudvalgene i købstædernes forstadsområder bortset fra, at revisionen vil omfatte kirkernes formue, der for købstadkirkernes vedkommende normalt bestyres af menighedsrådene selv. Revision af disse kapitalregnskaber kan imidlertid næppe formodes at stille udvalgene overfor særlige vanskeligheder, og sikkerhed for aktivernes tilstedeværelse vil altid have i kravet om overtilsynets prohibering.

Udvalget har ikke undersøgt de pågældende provstiudvalgs stilling til spørgsmålet, men det er udvalget bekendt, at der i hvert fald i et af stifterne under provstemode er fremsat ønske om, at revisionen af regnskaberne for købstadsognenes kirkelige kasser henlægges til provstiudvalgene, og udvalget anser en sådan flytning af kompetencen for stemmende med hovedsynspunkterne i de som bilag 4 og 5 aftrykte skrivelser af henholdsvis 8. marts 1966 og 26. maj 1966 fra Danmarks Provsteforening.

Udvalget har ved den som bilag 6 optagne skrivelse af 5. juli 1966 under spørgsmål 2 afasket Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer en udtalelse om spørgsmålet, og landsforeningen har den 11. februar 1967 udtalt sig som i bilag 7 anført.

Under udvalgets forhandlinger har der været fremført forslag om, at revisionen af de kirkelige kassers regnskaber koncentrerer stiftsvis hos landets stiftsøvrigheder, således at regnskaberne talmæssigt gennemgås af personalet på stiftsøvrighedernes kontorer, medens den kritiske revision fortsat forbliver hos den myndighed, hvortil den er henlagt efter de gældende regler. Ligeledes er udvalget bekendt med et tidligere overfor ministeriet fremsat forslag om indførelse af en »stiftsrevisor« eller »regnskabskonsulent«, hvem det pålægges dels at revidere samtlige regnskaber — også kritisk — og at foretage kasseeftersyn overalt i stiftet, dels at vejlede menighedsrådenes kasserere i alle foreliggende regnskabsproblemer.

De nævnte forslag hviler på rationaliseringshensyn og hensynet til at opnå et mere effektivt tilsyn med regnskabsførelsen, men udvalget må stille sig tvivlende overfor ord-

ninger som de foreslåede, som selv med en udvidet kontormaskinel hjælp næppe vil kunne gennemføres uden forøgelse af stiftsøvrighedernes personale, jfr. oversigten herover (bilag 8), og som derfor vil betyde en utvivlsomt ikke uvæsentlig udgift til lønninger og befordring, såfremt kasseeftersyn skal foretages og personlig vejledning gives til de enkelte kirkekasserere. Det kan således anføres, at der - bortset fra Københavns og Helsingør stifter, hvor der i flere henseender på grund af de store forstadkommuner gør sig særlige forhold gældende - i øjeblikket kan regnes med ca. 1800 kirke-, kirkebetjenings- og menighedsråds-kasser, fordelt på de nedenfor omtalte 80 provstier. Der kan efter udvalgets opfattelse næppe herske tvivl om, at en samling af revisionen af disse kassers regnskaber på landets 10 stiftsøvrigheders kontorer vil belaste disse kontorer betydeligt, og at den lettelse, de enkelte provstiudvalg vil kunne opnå, ikke vil stå i

bende økonomiske mellemværende mellem fællesfonden og hjemmemidlerne, og vil overførslen af jordrenteydelser til jordfonden i henhold til de nyligt gennemførte bestemmelser end medføre en forenkling af dette mellemværende, vil det som følge af reglerne om ydelse af tilsvær til fællesfonden af præstegårdsjorder dog stadig være til stede. Da udvalget, som det nedenfor nærmere er omtalt, mener at burde foreslå, at lønudbetaling til præster fremtidig sker samlet fra stiftskassererne, må det efter udvalgets opfattelse være rigtigt at bevare den nuværende ordning i hvert fald indtil videre.

En vurdering af den arbejdsbyrde, der med overførsel af tilsynet med købstadsog- nenes kirkelige kasser vil blive pålagt de pågældende provstiudvalg, er på grund af de individuelle forhold vanskelig, men det kan dog på grundlag af umiddelbart tilgængeligt materiale for 80 provstiudvalg uden for Københavns og Helsingør stifter fastslås, at

20	udvalg	får	0	(yderligere)	regnskaber	at	revidere
32	—	—	1	—	kirkeregnskab	—	—
12	—	—	2	—	kirkeregnskaber	—	—
10	—	—	3	—	—	—	—
2	—	—	4	—	—	—	—
1	—	—	6	—	—	—	—
2	—	—	10	—	—	—	—
1	—	—	11	—	—	—	—

rimeligt forhold til den arbejdsbyrde, der vil blive pålagt stiftsøvrighederne.

Ud fra det i de kirkelige hovedlove nedlagte grundprincip om et demokratisk islæt i folkekirkens forvaltning, og idet udvalget mener sig i overensstemmelse med provsteforeningens hovedsynspunkter, jfr. også det af Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer udtalte, må udvalget anse det for rigtigst, at revisionen af regnskaber for de kirkelige kasser for sognene i købstæderne henlægges til provstiudvalgene, hvorefter det samlede tilsyn med de kirkelige kasser i købstæderne vil blive henlagt til provstiudvalgene.

Som anført side 7 gælder de anførte betragtninger ikke administrationen af præstelønningskasserne og stiftsøvrighedernes tilsyn hermed. Stiftsøvrighedernes direkte tilsyn med disse kasser er motiveret med det lø-

I oversigten er Roskilde domkirkes regnskab ikke medregnet. Overslaget for denne kirkes kasse stadfæstes af kirkeministeriet, der også reviderer kassens regnskab, jfr. kirkebestyrelseslovens § 22, stk. 1. Udvalget har ikke fundet anledning til at overveje, om denne særordning bør ændres.

Sammenlignet med de opgaver, der i mange tilfælde påhviler provstiudvalgene uden for købstæderne, synes arbejdets omfang ikke uoverkommeligt, men problemet om, hvorvidt provstiudvalgene er i stand til at overtage arbejdet, må betragtes i sammenhæng med spørgsmålet om, hvorvidt der ikke i nutiden i det hele taget er pålagt provstiudvalgene for store arbejdsbyrder, jfr. herom nedenfor.

Udvalget har i naturlig fortsættelse af drøftelserne angående provstiudvalgenes funktion som reviderende myndighed for de

kirkelige kasser drøftet spørgsmålet om, hvorvidt der måtte være grundlag for at foreslå en sammenlægning af de kirkelige kasser eller ændringer i de blanketter, der benyttes til opstilling af overslag og regnskaber.

Forslag om sammenlægning af kirkekasser og kirkebetjeningskasser — for sogne med selvejende kirker — har været fremsat flere gange, motiveret med en formodet forenkling af budgetlægning, regnskabsførelse og revision, således f.eks. i den som bilag 9 a aftrykte beretning fra et af Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer nedsat udvalg. En sammenlægning har dog ikke fundet sted, efter det oplyste navnlig under hensyn til, at den kommunalbestyrelsen i henhold til kirkebestyrelseslovens § 14, stk. 2, (bilag 2) hjemlede adgang til under visse betingelser at modsætte sig stigning af ligningsbeløbet til kirkekassen, ikke findes at burde udstrækkes til at omfatte ligningen til kirkebetjeningskassen. Udvalget kan tiltræde dette synspunkt. Udvalget finder i denne forbindelse anledning til at fremhæve de praktiske forenklinger, som er opnået dels ved opgivelse af det tidligere krav om opretholdelse af særskilte kassebeholdninger, dels ved indførelsen i 1956 af nye budget- og regnskabsblanketter fælles for de to kasser. Endvidere henvises til den praktiske forenkling, der er nået ved ophævelsen af menighedsråds-kassen for sogne med selvejende kirker.

Hvad særlig angår præstelønningskassen bemærkes, at det, efter at jordfonden har overtaget jordrenteydelser, og såfremt der indføres en ordning, hvorefter præstelønninger i deres helhed udbetales af stiftskassereren, teoretisk vil være muligt i et-sogns pastorater at sammenlægge præstelønningskassen med de øvrige kirkelige kasser, men *da* man af principielle grunde finder, at præstelønningskassernes midler bør holdes adskilt fra kirke- og kirkebetjeningskassernes, *da* en sammenlægning ikke er gennemførlig i flersognspastorater, og *da* der efter udvalgets opfattelse bør gælde en ensartet regel i alle tilfælde, anser man det for rigtigst, at præstelønningskasser under alle omstændigheder opretholdes som selvstændige kasser indtil videre.

Med hensyn til de benyttede blanketter til overslag og regnskaber bemærkes, at udvalget stiller sig tvivlende over for det i bi-

lag 9 a-c indeholdte forslag om indførelse af nye blanketter med fast kontoplan, indrettet efter decimalsystem, hvilket bl. a. skulle muliggøre en fremtidig anvendelse af databehandling omfattende alle eller i hvert fald den største del af de kirkelige kasser i landet.

Efter udvalgets opfattelse er de for tiden benyttede blanketter stort set tilfredsstillende og tidssvarende, således at anledning til ændringer ikke synes at være til stede. Udvalget må mene, at økonomien for langt det største antal kirkelige kassers vedkommende er så ukompliceret, at det enklest mulige blanketmateriale må foretrækkes, både af hensyn til menighedsrådene og den myndighed, der skal stadfæste overslag og revidere regnskaber. Er det vel muligt, at økonomien i enkelte større sogne i købstæderne og disses forstadsområder kan give anledning til mere detaljeret bearbejdelse, taler efter udvalgets opfattelse princippet om enkelthed og lettest mulig tilgængelighed for bevarelsen af blanketter som de for tiden benyttede. Det kan næppe afvises, at moderne datateknik med tiden med fordel vil kunne benyttes også på det heromhandlede område, men udvalget må umiddelbart nære stærk tvivl med hensyn til, om denne teknik på indeværende tidspunkt er udviklet i en sådan grad, at det benyttede blanketmateriale kan indrettes derefter, og det må under alle omstændigheder formodes, at gennemførelse for hele landet af et system som det foreslåede vil være betydeligt bekosteligere end det system, som praktiseres efter de gældende regler.

Udvalget bemærker i denne forbindelse, at det af flere fra ministeriet modtagne skrivelser ses, at spørgsmålet om forhøjelse af honorarer til kirkekasserere og kirkeværger har været aktuelt flere steder i landet, ligesom ønske om ansættelse af lønnet sekretærbistand for menighedsrådene har været fremsat. Efter udvalgets opfattelse bør disse hverv søges overført til en af de ved den pågældende kirke ansatte faste funktionærer i de tilfælde, hvor det viser sig umuligt at fastholde den nuværende ordning, hvorefter hvervene varetages som ulønnet eller beskedent lønnet tillidshverv.

I forbindelse med drøftelserne vedrørende administrationen af og tilsynet med den lokale kirkelige økonomi har udvalget haft op-

mærksomheden henvendt på spørgsmålet om, hvorvidt der bør gennemføres særlige foranstaltninger, og i bekræftende fald hvilke, efter at der i forbindelse med de kommunesammenlægninger, som nu er gennemført en del steder i landet, af kommunalbestyrelserne er truffet bestemmelse om, at ligning af kirkelige afgifter i det af den nye storkommune omfattede område skal finde sted som fællesligning. Udvalget er underrettet om, at der i forskellige henvendelser, således f.eks. de tidligere omtalte skrivelser af 8. marts og 26. maj 1966 fra Danmarks Provsteforening til kirkeministeriet (bilag 4 og 5) er rejst spørgsmål om, hvorledes stiftsøvrighederne og provstiudvalgene administrativt skal behandle de hidtidige selvstændige landsogne, som indgår kommunalt forbund med hinanden og med en købstad, og ministeriet har i skrivelse af 22. juni 1967 (bilag 10) givet retningslinier for, hvorledes der indtil videre vil være at forholde i tilfælde som de omhandlede. Foruden de omtalte administrative problemer rejser indførelse af fællesligning i sådanne områder imidlertid også et økonomisk problem, idet fordelingen af de kirkelige økonomiske byrder i området forrykkes i forhold til det hidtidige i en sådan grad, at der visse steder synes at forekomme urimeligheder.

Det er udvalget bekendt, at der nogle steder i landet på rent frivillig basis af menighedsrådene er etableret et kontaktorgan, hvori repræsentanter for de af ordningen omfattede menighedsråd informerer hinanden om de økonomiske konsekvenser af de pågældende menighedsråds ønsker, undertiden med en vis fælles økonomisk plan som resultat. På den anden side er det også erfaringen, at disse udvalg som følge af deres frivillige grundlag enkelte steder har stået magtesløse overfor formålet med deres virksomhed: at samle områdets menighedsråd i en fælles økonomisk, gensidig retfærdig aktivitet og hindre en skadelig konkurrence indenfor de foreliggende økonomiske muligheder.

Vanskelighederne ved etableringen af et kontaktorgan som det omhandlede er dels af principiel, dels af praktisk natur. Udvalget har i den tidligere omtalte skrivelse af 5. juli 1966 (bilag 6) forelagt Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer spørgsmålet om e-

tablering af sådanne kontaktorganer, og i skrivelse af 11. februar 1967 (bilag 7) har landsforeningen understreget, at et sådant organ, omend nyttigt, kun bør få rådgivende myndighed, således at det ikke indskrænker det enkelte menighedsråds kompetence.

Blandt de praktiske vanskeligheder ved etablering af et kontaktorgan som det omhandlede kan nævnes, at dets kompetenceområde vil dække ikke blot en flerhed af menighedsråd, men der vil i visse tilfælde endvidere være tale om, at de kirkelige kasser i det område, som kontaktorganet skal dække, er undergivet tilsyn af flere forskellige myndigheder. Det kan som eksempel nævnes, at der i Sindal kommune er 7 sogne fordelt på 3 provstiudvalg.

Ud fra det anførte, hvorefter et organ som det omhandlede alene skal have rådgivende kompetence, har udvalget koncentreret sig om et initiativ henlagt til provstiudvalgene som umiddelbar tilsynsmyndighed med de kirkelige kasser. Der måtte da indføres budgetlægningsmøder med provstiudvalgene, og udvalget har overvejet, om provstiudvalgenes funktion i så henseende skulle hvile på en henstilling til menighedsrådene og således, at disse møder alene afholdes i de tilfælde, hvor der efter provstiudvalgets opfattelse måtte være anledning dertil. Provstiudvalget måtte i så fald på grundlag af de allerede forelagte budgetter for de pågældende sogne skønne over dels om den absolutte økonomiske mulighed er til stede, dels om en gensidig retfærdig ordning sognene imellem er opnået. Henlægges denne funktion til provstiudvalgene opnås yderligere, at den budgetapproberende myndighed på det tidligst mulige tidspunkt er informeret om eventuelle vanskeligheder.

Da der efter udvalgets opfattelse ikke bør være tvivl om, at menighedsrådene har forpligtelse til at deltage i sådanne forhandlinger, er der i udvalget enighed om, at afholdelse af sådanne fællesmøder med repræsentanter for menighedsrådene ikke kan hvile alene på en henstilling, men bør anordnes obligatorisk og afholdes efter provstiudvalgets bestemmelse hvert år, inden de enkelte menighedsråd afholder endelige budgetmøder. Af hensyn til ordningens effektivitet og provstiudvalgenes mulighed for at danne sig det fornødne overblik over de økonomiske

konsekvenser af den for området foreslåede ligning, er det nødvendigt, at udvalgene modtager underretning om størrelsen af ligningsbeløbene til de pågældende præstelønningskasser.

Ved indsendelsen af præstelønningskassernes overslag til stiftsøvrigheden må provstiudvalget ledsage disse overslag med en særlig indstilling, dersom overslagene indeholder poster, der kan få væsentlig indflydelse på den samlede ligning.

Udvalget har overvejet, om en bestemmelse om budgetsamråd bør indeholde en udtrykkelig hjemmel for menighedsrådene til at indbringe provstiudvalgenes stillingtagen til fremsatte budgetønsker for stiftsøvrigheden, men udvalget finder ikke en sådan bestemmelse hensigtsmæssig eller nødvendig. Den kan for det første svække provstiudvalgets stilling som budget-aproberende myndighed. Endvidere kan udvalget ikke anse det for heldigt i princippet, at det folkevalgte provstiudvalgs stillingtagen i disse anliggender skal kunne rekrureres til stiftsøvrigheden. Endelig bemærkes, at den omstændighed, at provsten er medlem af et af de menighedsråd, hvis budgetønsker skal vurderes, ikke kan motivere et andet resultat, da de læge medlemmer af provstiudvalget må kunne garantere en uvildig behandling af sagerne i disse tilfælde. Endelig følger det af almindelige regler, at der må være adgang til at indgive besværing til stiftsøvrigheden over et provstiudvalgs virksomhed på dette område.

Udvalget har endvidere overvejet, om der måtte findes grundlag for at foreslå en ændring af bestemmelsen i § 14, stk. 2, i lov om kirkers bestyrelse (bilag 2), der hjemler kommunalbestyrelsen indsigelsesret over for stigning af en vis størrelse i det kirkelige ligningsbeløb.

Bestemmelsen er af ministeriet fortolket således, at indsigelsesretten gælder stigninger i de enkelte budgetter, ikke det samlede ligningsbeløb for det område, der omfattes af fællesligning. Det er anført, at det kan virke generende, såfremt kommunen censurerer de enkelte budgetter og at bestemmelsen derfor burde ændres, således at indsigelsesretten alene gælder områdets samlede ligningsbeløb. Det er endvidere oplyst, at der fornylig af Landsforeningen af Menigheds-

rådsmedlemmer over for ministeriet er fremsat forslag om reglens ophævelse, subsidiært om en forøgelse af antallet af de udgiftsposter, som ikke skal tages i betragtning ved beregningen af det beløb, hvormed ligningen er steget.

Under hensyn til at udviklingen i kommunestrukturen i de nærmeste år vil frembyde muligheder for at indvinde flere erfaringer netop med hensyn til, hvorledes denne regel virker, finder udvalget ikke anledning til på indeværende tidspunkt at fremsætte ændringsforslag.

Det er udvalget bekendt, at der fra forskellig side er givet udtryk for, at provstiudvalgene bør ophæves. Udvalget skal her til udtale, at disse udvalg igennem de nu forløbne 45 år siden deres oprettelse har dokumenteret deres eksistensberettigelse, og at de fortsat bør eksistere og benyttes. Der foreligger for udvalget efter de førte drøftelser om provstiudvalgenes opgaver ikke grundlag for at foreslå dem ophævet, tværtimod, og udvalget må formode, at tanken om provstiudvalgenes ophævelse må bero på utilfredshed med de gældende bestemmelser om udvalgenes valgmåde eller deres funktion. For så vidt angår valgmåden bemærkes, at udvalget kan tilslutte sig et fra flere sider fremsat ønske om, at der benyttes forholdstalsvalgmåde med opstilling af kandidatlistor ved valget af læge medlemmer af provstiudvalg, og udvalget finder, at *alle* udgifter i forbindelse med valgene bør afholdes af fællesfonden, således også udgifter til afholdelse af opstillingsmøder. Udvalget skal i denne forbindelse endvidere bemærke, at det vil være af værdi, om det i forbindelse med valg af medlemmer stærkt understreges, at kandidater må være i besiddelse af en vis indsigt i regnskabsanliggender, således at de virkelig kan yde provsterne den forudsatte bistand ved behandlingen af disse sager.

Efter udvalgets opfattelse må man i almindelighed kunne gå ud fra, at provstiudvalgene inden for deres sagsområde virker som tilsigtet, og at provstiudvalgene har en betydelig arbejdsbyrde, der i udstrakt grad er af ren manuel karakter. Ministeriet har i cirkulære af 27. februar 1959 om menighedsrådenes ansvar for de kirkelige kasser m.v. (bilag 11) godkendt, at menighedsrådene i visse større sogne anvender lønnet regnskabs-

kyndig bistand, og regnskabsbehandlingen hos provstiudvalget vil givet lettes i betydeligt omfang, såfremt provstiudvalget kan lægge en regnskabskyndig medhjælps tal-mæssige behandling af de foreliggende regnskaber til grund for revisionen.

Udvalget har for at tilvejebringe et grundlag for at vurdere udgifterne ved revisorbistand ved skrivelse af 11. maj 1967 til stifts-øvrighederne (bilag 12), indhentet oplysning om, hvad udgifterne andrager i de tilfælde, hvor kassernes regnskaber forelægges stifts-øvrighederne, altså kirke-, kirkebetjenings- og menighedsråds-kasser i købstadsognene. De indkomne besvarelser er gengivet i bilag 13, hvoraf det ses, at udgiften er meget individuel, men i praktisk taget intet tilfælde overstiger 1 pct. af kassernes balancesum. I gennemsnit udgør den ca. 0,3 pct. heraf, uanset om der til kirken er knyttet kirkegård eller ikke. Under hensyn til udgiftens størrelsesorden mener udvalget, at denne i sig selv ikke kan være en hindring for anvendelse af revisorbistand, og selv om det muligt kan tænkes, at anvendelse af revisorbistand for landsog- nenes vedkommende forholdsvis vil være bekosteligere, finder udvalget tanken anbefalelsesværdig. Udgiften ville iøvrigt formentlig kunne reduceres, såfremt menighedsrådene i flere landsogne træffer fælles af- tale med en bestemt revisor.

Det må i denne forbindelse bemærkes, at ikke alene hensynet til at lette provstiudval- genes revisionsopgaver taler for at åbne en videre adgang for menighedsrådene til at en- gagere revisor. Det er en kendsgerning, at manglende kasseeftersyn i gentagne tilfælde har givet ministeriet anledning til at ind- skærpe menighedsrådenes kasseansvar, jfr. f.eks. bilag 11, men udvalget føler sig efter erfaringerne ikke overbevist om, at de givne forskrifter følges. Anvendelse af revisor vil kunne afhjælpe denne mangel og vil i det hele kunne føre til en bedre regnskabsførelse. At anvendelse af revisorbistand og foretagel- se af kasseeftersyn ved denne ikke ophæver menighedsrådenes kasseansvar, betragter ud- valget som en selvfølge.

En lettelse af provstiudvalgets arbejdsbyrde med hensyn til behandlingen af overslag og regnskaber som anført vil imidlertid næppe i tilstrækkelig grad aflaste provsterne de steder, hvor disses arbejdsbyrde iøvrigt er ble-

vet for stor på grund af udviklingen. Efter de førte drøftelser og de meddelte oplysning under samrådet med biskoppen over Hel- singør stift, hvor omfanget af provsternes arbejdsopgaver mange steder i det hele taget synes at have skabt betydelige problemer, er det udvalgets indtryk, at udviklingen har ført med sig, at opgaverne mange steder er uoverkommelige, sine steder i en sådan grad, at hurtig indgriben er nødvendig. Udvalget henviser herved til den som bilag 14 vedlagte oversigt over størrelserne af provstierne (år 1964) og skal endvidere bemærke, at det af det foreliggende fremgår, at overbelast- ningen er sæsonbetonet, alt efter som provst- erne stilles over for overslag, regnskaber og syn over kirker og præstegårde. Visse steder er der dog tale om et stadigt arbejds- pres, idet provsten, hvor provstiets kirkelige akti- vitet giver anledning dertil, i vidt omfang anvendes som rådgiver for hele det kirkelige arbejde i de enkelte sogne.

Efter det foreliggende er det åbenbart, at behovet for lettelse i arbejdet er meget indi- viduelt, og at måden, hvorpå lettelsen skal opnås, må afpasses efter forholdene. Men der er i udvalget enighed om, at det må være en forudsætning for en forøgelse af provstiud- valgenes arbejdsopgaver, at der tilvejebrin- ges de fornødne lettelser i provsternes arbej- de. Visse steder forekommer en deling af provstiet rimelig. En ændring af grænserne vil formentlig være nødvendig overalt, hvor storkommuner bliver oprettet, og disse æn- dringer bør gennemføres, så snart den kom- munale struktur er fastlagt og således, at sognene i een kommune såvidt muligt lig- ger i samme provsti. Andre steder synes medhjælp til manuelt arbejde at kunne af- hjælpe en akut situation. Det er ikke udval- get muligt at give anvisning på en bestemt udvej, som kan anvendes med tilfredsstillen- de resultat overalt, men så vidt forholdene kan bedømmes, vil adgang til kontorbistand i kortere eller længere perioder i mange til- fælde fjerne de største vanskeligheder, i hvert fald hvis der samtidig, som nedenfor under punkt VII indstillet, indføres en ændret ord- ning med hensyn til den tjenstlige postgang.

Udvalget finder efter de førte drøftelser, at der bør tilvejebringes hjemmel for, at provsterne — på lignende måde som f.eks. sko- leinspektører - med stiftsøvrighedens godken-

delse kan ansætte kontorbistand efter det individuelle behov, hvilket formentlig kan gennemføres ved en ændring af bestemmelsen i § 83, stk. 5 i præstelønningsloven (bilag 1), således at der forinden ordet »protokoller« indføres ordet: »kontormedhjælp«.

Udvalget skal herefter indstille:

- at* kompetencen til at stadfæste overslag for kirke-, kirkebetjenings- og menighedsråds-kasser i købstæderne, godkende ligningsbeløb til dækning af disse kassers underskud samt til at revidere disse kassers regnskaber henlægges til provstiudvalgene,
- at* bestemmelsen i § 14, stk. 3 i lov om kirkers bestyrelse ophæves, således at kompetencen til at godkende ligningsbeløb også for kirker, der efter tiendens afløsning er overgået til selveje, i alle tilfælde henlægges til provstiudvalgene,
- at* det tillades menighedsrådene overalt, hvor forholdene taler derfor, med provstiudvalgets godkendelse at benytte revisorbistand,

at det pålægges menighedsrådene i områder med fælles ligning for flere sogne at lade sig repræsentere ved et årligt budgetsamaråd med provstiudvalget efter dettes nærmere bestemmelse,

at bestemmelsen i § 83, stk. 5 i lov om folkekirkens lønningsvæsen m.v. ændres, således at der tilvejebringes hjemmel for, at udgifter til kontormedhjælp for provstiudvalgene i et af stiftsøvrigheden godkendt omfang kan afholdes som provstiudvalgsudgift,

at reglerne for valg af medlemmer til provstiudvalg tages op til overvejelse og eventuelt ændres, således af forholdstalsvalg med opstilling af kandidatlister indføres,

at *alle* udgifter, også udgifter til afholdelse af opstillingsmøder, i forbindelse med valg af medlemmer til provstiudvalg tillades afholdt af fællesfonden og

at de større provstier deles og provstigrænserne ændres således, at sogne i een storkommune såvidt muligt ligger inden for samme provstis grænser.

II

Indførelse af regulativer for provstiudvalgenes virksomhed.

Udvalget har overvejet, om der måtte være grund til at tilvejebringe et standardregulativ, også med den anledning, som indførelsen af samråd med menighedsråd om budgetter kan give, men i betragtning af det lange tidsrum, som provstiudvalgene nu har virket i og tilpasset sig forholdene i landets forskellige egne, mener udvalget ikke, at et behov for et egentligt regulativ er til stede. Dog bør det efter udvalgets opfattelse på-

lægges provstiudvalgene at indsende et eksemplar af den vedtagne forretningsorden til stiftsøvrigheden, ligesom spørgsmål om forretningsgangen og fortolkning af forretningsordenen bør kunne forelægges stiftsøvrigheden.

Udvalget indstiller herefter:
at der i § 83 i præstelønningsloven indføjes en bestemmelse om indsendelse af forretningsorden m. m. som anført.

III

Godkendelse af regulativer for brugen af købstadkirker.

I henhold til bestemmelsen i § 22 i lov om kirkers brug, sognebåndsløsning m.m., lov-bekendtgørelse af 30. maj 1961 (bilag 15), stadfæstes de af menighedsrådene udfærdigede vedtægter for brugen af kirker på landet af provstiudvalget, medens de for de øvrige kirkers vedkommende stadfæstes af stiftsøvrigheden.

Det er overfor udvalget oplyst, at der blandt menighedsrådene i købstæderne rent faktisk er en sådan indbyrdes kontakt, at vedtægterne fremtræder praktisk talt enslydende, således at stiftsøvrigheden i realiteten stilles overfor et standardregulativ. Under disse omstændigheder vil overtagelsen af

stadfæstelsen af disse regulativer næppe være en byrde for provstiudvalgene, der også på dette område har bedre lokalkendskab end stiftsøvrighederne. Såfremt provstiudvalgene skal overtage revisionen af købstadkirkernes regnskaber, må det iøvrigt under alle omstændigheder anses for hensigtsmæssigt, om kompetencen til at godkende vedtægterne for kirkernes brug også henlægges til provstiudvalgene.

Udvalget indstiller herefter:
at bestemmelsen i § 22, stk. 3 i lov om kirkers brug, sognebåndsløsning m.m. ændres således, at vedtægter for brug af kirker overalt stadfæstes af provstiudvalget.

IV

Godkendelse af regulativer for ordningen af kirkebetjeningens forhold ved købstadkirker.

I henhold til § 70 i lov om folkekirkens lønningsvæsen m.v. (bilag 16), er kompetencen til at stadfæste menighedsrådenes beslutning om, hvorledes kirkebetjentforholdene skal ordnes, for landets vedkommende henlagt til provstiudvalget, for købstæders vedkommende til stiftsøvrigheden.

Ud fra de under punkt III anførte grunde,

der lige fuldt gælder disse anliggender, indstiller udvalget :

at bestemmelsen i præstelønningslovens § 70 ændres således, at kompetencen til at godkende regulativer for ordningen af kirkebetjentforholdene i alle tilfælde henlægges til provstiudvalgene.

V

Udbetaling afløn til præster fra stiftskassererne.

I henhold til § 78, stk. 4 i lov om folkekirkens lønningsvæsen m.v. (bilag 17), kan stiftsøvrigheden bestemme, at den præstelønningskassen påhvilende andel af præstens lønning undtagelsesvis udredes af stiftskassereren.

Det er for udvalget oplyst, at ministeriets repræsentant i den siddende lønningskommission har fremsat ønske om, at denne undtagelsesregel indføres som den normale ordning. En sådan koncentration af lønudbetalingen har til forudsætning, at hjemmeindtægterne indbetales fuldtud til stiftskassererkontoret, og efter gennemførelsen af jordren-

tens overgang til jordfonden er en sådan koncentration let gennemførlig. Ordningen vil naturligvis forudsætte, at hjemmeindtægten indbetales i sin helhed, således også det fulde tilsvarende af præstegårdsavlingen.

Idet bemærkes, at præsteforeningens repræsentanter i lønningskommissionen efter det oplyste har givet tilslutning til forslaget, skal udvalget indstille:

at bestemmelserne i præstelønningslovens § 78 ændres således, at udbetaling af præsters løn normalt sker fra stiftskassererkontorerne.

VI

Den særlige københavnske administrative ordning.

Som ovenfor bemærket gennemførtes der ved de kirkelige love af 1922 en betydelig decentralisation af folkekirkens administration, idet menighedsrådene og de da indførte provstiudvalg fik betydelig indflydelse på forvaltningen af både kirkers og præsteembeders anliggender. Dette gjaldt dog ikke København og Frederiksberg, hvor der fastholdtes et stærkt centraliseret system. Lovene om bestyrelse og vedligeholdelse af kirker og kirkegårde og øvrige bestemmelser herom gælder for hele landet, men i tiden fra 1920 til 1958 er administrationen af alle embeds- og lønningsforhold sket på grundlag af bestemmelser i en særlig lønningslov for København og Frederiksberg, og samlingen i 1958 af alle lønningsbestemmelser for hele landet i én lov beroede alene på et lovteknisk hensyn, medens det ikke var hensigten at gennemføre nogen reel ændring i det administrative system.

Særreglerne for området beror først og fremmest på forskellen på, hvorledes lønningsmidler tilvejebringes udenfor og indenfor København-Frederiksberg. Indtil for nylig har antallet af tjenesteboliger i København-Frederiksberg været ganske lille, jord og indtægter heraf findes ikke, embedskapitaler praktisk talt ikke og afløste tiendeydelser, grundbyrder og lignende ej heller. Under disse forhold er de opgaver - og derfor også beføjelser -, der er tillagt menighedsråd, provstiudvalg og overtilsyn, væsentlig mindre, end hvad der gælder for de tilsvarende myndigheder uden for København-Frederiksberg.

De fornødne midler til dækning af samtlige udgifter vedrørende såvel præsteembeder, lønninger som kirker tilvejebringes ved ligning, der foretages fælles for sognene henholdsvis i København og på Frederiksberg. For Københavns vedkommende er udgifterne ved drift og vedligeholdelse af kirkerne for året 1967/68 anslået til 8.256.000 kr., for Frederiksbergs vedkommende til 913.000 kr. Lønningsudgiften udgør for samme år for Københavns vedkommende 11.620.000 kr.,

for Frederiksbergs vedkommende 1.700.000 kr. I København tilvejebringes kun 945.013 kr. i henhold til bestemmelserne om ligning af præste-, degne- og klokkerpenge for det pågældende år. Resten af lønningsudgiften dækkes ved tillægsligning. For Frederiksbergs vedkommende dækkes kun 70.831 kr. af vederlag for højtidsorefret, medens resten af lønningsudgiften dækkes ved tillægsligning.

Baggrunden for den stadig fastholdte koncentration af kompetencen i ministeriet i praktisk talt alle sager har været den fælles ligning og den tidligere bestemmelse i lov om kirkers bestyrelse § 14, hvorefter det beløb, der kan lignedes på medlemmer af folkekirken som tilskud til kirkers drift, ikke måtte oversige Vio pct. af skatteindtægten ved udskrivning af indkomstskat til Københavns kommune. Denne maksimale grænse for de fælles indtægter har, sammenholdt med den forflygtigelse af det økonomiske ansvar som fællesskabet har kunnet fremkalde for det enkelte menighedsråd, været motiveringen for den direkte ministerielle administration i alle henseender.

Hvad særlig angår den organisatoriske opbygning må det her bemærkes, at overtilsynet for tiden er henlagt til ikke færre end 7 forskellige instanser, nemlig:

1. Biskoppen over Københavns stift og overpræsidenten i København (overtilsynet for Vor Frue kirke m. fl. kirker),
2. Københavns stiftsøvrighed (overtilsynet for de frederiksbergske kirker),
3. Biskoppen over Helsingør stift og overpræsidenten i København (overtilsynet for Grundtvigskirken m. fl. kirker),
4. Københavns magistrat (overtilsynet for Skt. Andreas kirke m. fl. kirker),
5. Det københavnske Kirkefond (overtilsynet for Bavehøj kirke),
6. Hærkommandoen (overtilsynet for Garnisons og Kastels kirker) og
7. Forsvarsministeriet (overtilsynet for Holmens kirke).

For så vidt angår præsteboligerne, som for langt den overvejende dels vedkommende er anskaffet i løbet af de sidste 5-10 år, er menighedsrådene — når boligen er anskaffet — uden indflydelse på administrationen. I øjeblikket administreres de rent faktisk af embedets indehaver, men erfaringerne fra denne administrationsform og en fra menighedsrådene hidrørende kritik af ordningen har ført til, at der er fremsat forslag om oprettelse af et fælles syn for københavnske præsteboliger - eventuelt med tilknytning til de københavnske provstiudvalgs budgetudvalg.

Det er overfor udvalget oplyst, at ministeriet i de senere år til stadighed har haft opmærksomheden henvendt på, hvilke muligheder der findes for at gøre administrationen mere enkel og tidssvarende.

Efter den ved lov af 11. maj 1966 gennemførte ændring i § 14, stk. 1 i lov om kirkers bestyrelse, hvorved ligningsbegrænsningen fastsættes efter næsten samme regler, som har været gældende for den øvrige del af landet, skønnes de økonomiske muligheder — når et øjeblikkeligt underskud i ligningsmassen er fjernet - at give grundlag for friere hænder, og der forberedes i ministeriet nu rent praktiske foranstaltninger, hvorved den daglige administration kan lettes. Der er således for tiden under udarbejdelse nye blanketter til overslag for kirkernes kasser, hvilke blanketter indrettes således, at den enkelte kirkes kasserer gennem optagelse på overslaget af et vist beløb til uforudsete udgifter vil have mulighed for at kassebeholdningen straks, uden at andrage herom af økonomiske grunde behøver at forelægges ministeriet i de enkelte tilfælde, at afholde udgiften til pludselig nødvendiggjorte vedligeholdelsesarbejder m.m.

Anvisning af lønninger til præster og til kirkernes faste funktionærer har hidtil også rent udbetalingsmæssigt foregået i ministeriet, men anvisningen er — bortset fra selve lønberegningen - nu henlagt til Sjællands stiftskasserer.

Udvalget ønsker at udtrykke sin tilfredshed med de udfoldede bestræbelser for forenkling af den københavnske og frederiksborgske administration og ville i betragtning af størrelsen af tillægsligningen anse det som en fortsættelse af disse bestræbelser, om ministeriet ved udfærdigelse af den i § 92, stk.

7, i lov om folkekirkens lønningsvæsen m.v. omhandlede kongelige anordning bestemmer, at reglerne om ligning og opkrævning af præste-, degne- og klokkerpenge i København og om ligning og opkrævning af vederlag for afløst højtidsoffer på Frederiksberg bortfalder.

Hvad særlig angår administrationens organisatoriske opbygning bemærkes, at det er udvalgets indtryk, at den nuværende opdeling af overtilsynet på 7 instanser er utilfredsstillende, først og fremmest fordi et så stort antal overtilsyn nødvendigvis må føre til et tilsvarende varieret skøn ved sagsbehandling. Udvalget anser den nuværende ordning begrundet i tradition og må ud fra administrative hensyn anse det for en væsentlig fordel, såfremt kirkeministeriet vil benytte den i § 2, stk. 2 i lov om kirkers bestyrelse (bilag 18) indeholdte hjemmel til at samle overtilsynsforretningerne for kirkerne i København på de instanser, hvis opgave ligger i egentlig forstand på kirkeligt felt, således at overtilsynene i hvert fald samles på 3 instanser, nemlig

1. Biskoppen over Københavns stift og overpræsidenten,
2. Biskoppen over Helsingør stift og overpræsidenten og
3. Biskoppen over Københavns stift og stiftamtmanden (Frederiksberg).

Med hensyn til forvaltningen af kirkerne bemærkes, at udvalget går ud fra, at den stedfundne ændring i § 14, stk. 1, i lov om kirkers bestyrelse nødvendiggør, at afholdelse af syn indskræpes.

Med hensyn til forvaltningen af de københavnske præsteboliger bemærkes, at bestemmelserne i kap. 2 om præstegårde og præstegårdsjorder i lov om folkekirkens lønningsvæsen m.v. i enhver henseende er udformet med henblik på forholdene udenfor København og Frederiksberg. Bestemmelserne stammer direkte fra de tidligere særlige lønningslove for området udenfor hovedstaden, og det er en yderst begrænset del af bestemmelserne, som vil kunne have interesse i forbindelse med de københavnske forhold. Mangelen på bestemmelser om forvaltningen af præsteboligerne i de tidligere særlige lønningslove for København og Frederiksberg og i den gældende lønningslovs 4. del, indeholdende særlige bestemmelser for København

og Frederiksberg, har sine naturlige årsager, men efter at der i området nu er erhvervet ca. 70 præsteboliger, må spørgsmålet opstå, om der ikke bør indføres særlige regler for administrationen af boligerne. Reglerne burde formentlig indføres i forbindelse med den ændring af lønningsloven, som må blive en følge af den siddende lønningskommissions arbejde.

Efter udvalgets opfattelse bør der ligge samme principper til grund for sådanne bestemmelser om menighedsrådenes administration af disse anliggender, som ligger til grund for bestemmelserne i § 62 i lov om folkekirkens lønningsvæsen m.v. Administrationen bør således principielt henlægges til menighedsrådene, eventuelt således, at provsten hvert 3. år deltager i et syn over boligen.

Med hensyn til de økonomiske forhold i området bemærkes, at det næppe vil kunne afvises, at bevistheden om et økonomisk ansvar for de københavnske og frederiksbergske menighedsråd ikke står med samme tydelighed som for menighedsrådene udenfor dette område. Der synes beklageligvis at være en tilbøjelighed til at glemme dette ansvar i områder med fællesligning, jfr. det foran fremsatte forslag om indførelse af budgetsamråd med provstiudvalgene, hvilket forslag netop har en af sine begrundelser i erkendelsen af, at menighedsrådene i sådanne områder kan savne forståelse for, at et økonomisk fællesskab kræver gensidig retfærdighed og sætter grænser for den enkelte deltagers fordringer indenfor det økonomisk mulige. Udvalget må imidlertid nære tillid til, at den omtalte uheldige side ved fællesligning for større områder vil kunne afbødes ved de foreslåede samråd, og man har derfor overvejet, om et lignende institut måtte være muligt for det københavnske og frederiksbergske område, idet dette formentlig måtte være en forudsætning for større administrativ selvstændighed for menighedsrådene. Rent praktisk kan det imidlertid ikke indføres, såfremt samrådet skal bestå af på den ene side det nuværende budgetudvalg og på den anden side repræsentanter for samtlige områdets menighedsråd. Samrådet måtte derfor gennemføres principielt på samme måde som foreslået for den øvrige del af landet, således at det finder sted provstivis som forhandling mellem repræsentanter for menighedsrådene og prov-

stiudvalget, medens koordinationen inden for det fælles ligningsområde, måtte lægges i hænderne på budgetudvalget, hvis virksomhed hidtil kun har givet anledning til tilfredshed. Der måtte da finde forhandling sted mellem provstiudvalgene og budgetudvalget, hvorunder budgetudvalget, inden provstiudvalgene approberer overslagene for de enkelte kirkers kasser, gennemgår overslagene og om nødvendigt udskyder større anskaffelser eller arbejder til finansiering uden for driftsbudgettet. Der må i denne forbindelse tages hensyn til, at der i området ikke rådes over en lånefond svarende til stiftsmidlerne, hvoraf udgifterne ved større istandsættelser og større enkeltopgaver helt eller delvis vil kunne finansieres. Sådanne udgifter har altid været afholdt ved direkte tilskud af ligningen, og såfremt de københavnske kirker vil være henvist til at optage lån på det private lånemarked, vil der blive pålagt ligningen betydelige renteudgifter. Et forhold som iøvrigt understreges af den kendsgerning, at der i byen findes en række monumentale kirker, hvis vedligeholdelse kræver større økonomiske ofre end sædvanlig. Ved beregningen af ligning for området vil det derfor være nødvendigt, at der af ministeriet afsættes beløb til dækning af udgifter ved større uforudsete istandsættelser. En ordning som iøvrigt stort set vil svare til, hvad der i vid udstrækning praktiseres i hele landet af menighedsråd, som under det stadig strammere lånemarked ser sig henvist til selvfinansiering.

Udvalget indstiller herefter:

- at de omtalte bestræbelser for en forenkling i de rent praktiske detaljer i den københavnske administrative ordning fortsættes,
- at anordning udfærdiges om bortfald af ligning og opkrævning af præste-, degne- og klokkepenge i København og ligning og opkrævning af vederlag for afløst højtids-offer på Frederiksberg,
- at overtilsynene søges begrænset til i hvert fald de foran omtalte 3,
- at der i lov om folkekirkens lønningsvæsen m.v. indføres bestemmelser om administrationen af præsteboligerne i København og på Frederiksberg og
- at der forsøges indført et budgetsamråd provstivis efter den i det foran anførte indeholdte skitse.

VII

Indførelse af lettelser af rent praktisk art i den tjenstlige postgang.

Det er en kendsgerning, at den kirkelige administration i dag belastes af en lang tjenstlig administrativ vej, og i det omfang, som behandlingen af de enkelte sager forudsætter centralstyrelsens medvirken, føles dette selvsagt særligt tyngende og ude af takt med tidens krav om hurtighed i forvaltningen. En forkortelse af den tjenstlige meddelelsesvej er derfor ønskelig.

Naturligvis vil en decentralisation af kompetencen til lokale myndigheder straks afhjælpe dette problem, men det vil stadig bestå for behandlingen af de sager, som fremdeles skal forelægges ministeriet til afgørelse. For disses vedkommende har udvalget overvejet, om ikke den nuværende ordning, hvor efter sagerne fra menighedsrådene såvel på vejen til ministeriet som på tilbagevejen passerer både stiftsøvrigheden og provstiudvalget, kan ændres, og det er resultatet af udvalgets drøftelser, at der ved direkte meddelelse om trufne afgørelser fra bispekontorer og stiftsøvrigheder til menighedsrådene med samtidig underretning til provsterne, resp. provstiudvalgene, vil kunne opnås både tids- og arbejdsbesparende fordele. Endvidere vil direkte forsendelse til menighedsrådene af masseekspeditioner, f. eks. ved udsendelse af cirkulærer o. lign., kunne gennemføres ved hjælp af adressografmaskiner på stiftsøvrighedernes kontorer. En nøjere angivelse af, i hvilke tilfælde ordningen kan gennemføres, er under hensyn til sagernes meget forskelligartede karakter vanskelig at give, men som princip kan anføres, at det i alle tilfælde bør tilstræbes, at en afgørelse, truffet af ministeriet eller stiftsøvrigheden, meddeles andrageren direkte af stiftsøvrigheden med samtidig underretning om afgørelsens indhold til den eller de myndigheder, der har erklæret sig i sagen, eller for hvis vedkommende afgørelsen har betydning som grundlag for afgørelse af detailspørgsmål eller for foranstaltninger med henblik på afgørelsens gen-

nemførelse. Det ville ved en regelmæssig direkte underretning til den egentlige adressat endvidere kunne undgås, at vedkommende — som det undertiden er sket — gennem dagspressen kan modtage underretning om afgørelsen, forinden den kommer ham direkte i hænde.

Det er udvalget bekendt, at der enkelte steder i landet er taget korrespondancesæt med et vist fast indhold i anvendelse til tjenstlige meddelelser og fremsendelse af andragender. Udvalget skal hertil bemærke, at korrespondancesæt som de omhandlede muligt i visse sager vil kunne være en praktisk hjælp, men det er på den anden side udvalgets indtryk, at mange ekspeditioner ikke vil kunne gennemføres ved hjælp af korrespondancesæt som de nævnte. Dette gælder selvsagt særlig sager som skal passere flere instanser, og hvor de oplysninger, på grundlag af hvilke afgørelsen skal træffes, vanskelig kan sammenpresses i et korrespondancesæt, som forudsætter meget kortfattede meddelelser. Udvalget finder det dog rimeligt, om muligheden for indførelse af korrespondancesæt som de foreslåede gøres til genstand for nærmere undersøgelse, eventuelt i forbindelse med indførelse af de skemaer, som det efter det for udvalget oplyste er tanken at tage i anvendelse i forbindelse med ekspedition af andragender om tilskud af statskassen til istandsættelse af kirker og om godkendelse af forslag til opførelse af nye kirker, jfr. kirkeministeriets cirkulære af 18. november 1966.

Udvalget skal herefter indstille:

- at en ændring af den tjenstlige postgang i overensstemmelse med det foran anførte princip søges gennemført,
- at muligheden for anvendelse af korrespondancesæt — eventuelt suppleret med skemamateriale til fremsendelse af fornødne oplysninger efter sagernes karakter — gøres til genstand for nærmere undersøgelse.

Bilagsfortegnelse.

- Bilag 1: Lov nr. 155 af 7. juni 1958 om folkekirkens lønningsvæsen m. v. § 83.
- 2: Lov nr. 281 af 30. juni 1922 om kirkers bestyrelse m. v. §§ 10-11-13-14, som ændret ved lov af 11. juni 1966.
- 3: Bemærkninger til et af landstingsudvalget udarbejdet ændringsforslag til det for landstinget fremsatte forslag til lov om kirkers bestyrelse af 1. oktober 1915.
- 4: Skrivelse af 8. marts 1966 fra Danmarks Provsteforening.
- 5: Skrivelse af 26. maj 1966 fra Danmarks Provsteforening.
- 6: Skrivelse af 5. juli 1966 fra udvalget til Landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer.
- 7: Skrivelse af 11. februar 1967 fra Landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer til udvalget.
- 8: Oversigt over det på stiftsøvrighederne ansatte personale.
- 9–9 c: Forslag fra Landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer angående de kirkelige kasser.
- 10: Kirkeministeriets skrivelse af 22. juni 1967.
- 11: Kirkeministeriets cirkulære af 27. februar 1959 om menighedsrådenes ansvar for de kirkelige kasser m. v.
- 12: Skrivelse af 11. maj 1967 fra udvalget til stiftsøvrighederne angående udgifter til revisorbistand.
- 13: Oversigt over udgifter til revisorbistand.
- 14: Oversigt over landets provstier.
- 15: Lov nr. 284 af 30. juni 1922 om kirkers brug, sognebåndsløsning m. m., ændret senest ved lov af 3. maj 1961 § 22.
- 16: Lov nr. 155 af 7. juni 1958 om folkekirkens lønningsvæsen m. v. § 70.
- 17: Lov nr. 155 af 7. juni 1958 om folkekirkens lønningsvæsen m. v. § 78, stk. 4.
- 18: Lov nr. 281 af 30. juni 1922 om kirkers bestyrelse m. v. § 2.

Lov nr. 155 af 7. juni 1958 om folkekirkens lønningsvæsen m. v.

§ 83. 1) I hvert provsti oprettes et provstiudvalg, hvis opgave er at varetage de økonomiske anliggender, såsom landbrug, bygningsvæsen og regnskabsvæsen. Provstiudvalget består af provsten som formand og 2 læge medlemmer, valgte af provstiets menighedsråd i eller uden for disses midte efter reglerne for forholdstalsvalg. En præst, der er medlem af flere end ét menighedsråd, er kun stemmeberettiget i ét af dem, og han kan selv vælge, i hvilket menighedsråd han vil afgive sin stemme.

2) Valget foretages inden 4 måneder efter hvert nyvalg til menighedsråd. De tidligere valgte medlemmer fungerer, indtil de nye læge medlemmer er valgt.

3) Provstiudvalget deltager i behandlingen af de i stk. 1 nævnte sager efter nedenanførte regler:

I. Sager, hvori den endelige afgørelse er henlagt til provstiudvalget:

1. Godkendelse af forpagtnings- og lejekontrakter om præstegårdsjorder, jfr. § 66, og kirkejorder.
2. Godkendelse af overslag for selvejende kirker, kirkebetjeningskasser og menighedsråds-kasser uden for købstæderne, hvor der ikke efter andre bestemmelser gælder særlige regler herom.
3. Godkendelse på ligning til selvejende kirker uden for købstæderne, jfr. dog lov om kirkers bestyrelse § 14, stk. 3.
4. Revision og decision af regnskaberne for selvejende kirker, kirkebetjeningskasser og menighedsråds-kasser uden for købstæderne.
5. Godkendelse af ordning for kirkebetjentforholdene uden for købstæderne, herunder ansættelse af honorarer, jfr. dog §§ 70 og 71.
6. Tilsyn med kirkers og kirkegårdes samt præstegårdes vedligeholdelse i henhold til de herom gældende bestemmelser.

II. Sager, hvori provstiudvalget skal erklære sig:

1. Sager vedrørende opførelse af bygninger eller tilbygninger til præstegårdene og sådanne større forandringer ved præstegårdsbygninger og disses indretning, hvortil stiftsøvrighedens eller ministeriets til-ladelse skal indhentes, såvel som sager om lån til præsteembeder.
2. Sager angående afhændelse af fast ejendom tilhørende kirker, præsteembeder og kirkebetjentembeder eller ændret brug af sådan ejendom såvel som angående køb af sådanne ejendomme. Udvalgets erklæring skal dog ikke indhentes om salg af præstegårdsjorder i henhold til lov nr. 537 af 4. oktober 1919.
3. Sager om nedlæggelse af enkesæder eller ændret disposition med hensyn til sådanne ejendomme.
4. Overslag og regnskaber for præstelønningsskasserne, jfr. § 78.
5. Overslag for selvejende kirker, kirkebetjeningskasser og menighedsråds-kasser i købstæderne.
6. Sager angående ligning til selvejende kirker uden for købstæderne i de i lov om kirkers bestyrelse § 14, stk. 3, nævnte tilfælde.
7. Indstillinger angående ordning af kirkebetjentforholdene i købstæderne, herunder ansættelse af honorarer.
8. Indstillinger angående understøttelser til afgående kirkebetjente m.m., jfr. § 32.
9. Andre økonomiske sager, der forelægges det af stiftsøvrigheden eller provstiet.
- 4) Provstiudvalget holder ordinært møde snarest muligt, efter at henholdsvis overslag og regnskaber fra menighedsrådene er indgået til provsten, og iøvrigt så ofte, som det bestemmes i udvalgets forretningsorden. Ekstraordinære møder afholdes, når et af medlemmerne begærer det. Sager, der ikke behandles ved møder, afgøres ved skriftlig vøtering.
- 5) Udgifterne til valg af provstiudvalgene og til disses møder, herunder befordringsgodtgørelse efter ministeriets nærmere bestemmelse, samt udvalgenes andre udgifter til protokoller, papir, frimærker o.lign. udredes af fællesfonden.

Lov nr. 281 af 30. juni 1922 om kirkers bestyrelse, således som denne lov er ændret, senest ved lov nr. 166 af 11. maj 1966.

§ 10. 1) Kirkernes regnskabsår er finansåret.

2) Menighedsrådet indsender regnskabet for det forløbne regnskabsår inden juli månedens udgang, for de københavnske og frederiksbergske kirkers samt købstadskirkernes vedkommende til overtilsynet, for de andre kirkers vedkommende til provstiudvalget. Overtilsynet, henholdsvis provstiudvalget, lader regnskabet revidere og deciderer samme.

§ 11. 1) Kirkens overslag for det kommende regnskabsår indsendes af menighedsrådet inden december månedens udgang til provstiudvalget, der stadfæster overslaget for kirkerne på landet. Overslag for kirkerne i købstæderne videresendes af provstiudvalget med dets erklæring til overtilsynet, der stadfæster overslaget. Ministeriet kan forbeholde sig i enkelte tilfælde at stadfæste kirkens budgetter.

2) De københavnske og frederiksbergske kirkers overslag indsendes til overtilsynets stadfæstelse, ledsaget af provstiudvalgets erklæring. For de københavnske kirkers vedkommende sker indsendelsen fra provstiudvalget gennem det i § 31 i lov nr. 417 af 12. juli 1946 om folkekirkens lønningsvæsen i København og på Frederiksberg ommeldte budgetudvalg.

§ 13. 1) Når kirkens indtægter ikke er tilstrækkelige til dækning af dens udgifter til vedligeholdelsen og driften, herunder udgifterne til brød og vin og til kirkens opvarmning, eller til forrentning og afdragning af lån, tilvejebringes det manglende ved ligning på sognets til folkekirken hørende beboere overensstemmende med denne lovs regler.

2) Kommunalbestyrelsen kan af kommunkassen yde menighedsrådet forskud på ligningsbeløbet.

§ 14. 1) Bestemmelse om ligning af tilskud til kirker træffes for Københavns vedkommende af ministeriet efter indhentet erklæring fra kommunalbestyrelsen. Bortset fra udgifter til de arbejder, der er krævet ved

synsforretninger, og udgifter til afdrag og forrentning af lån må det lignede bidrag ikke uden kommunalbestyrelsens samtykke overstige gennemsnittet af de sidste 4 års ligningsbeløb med fradrag af udgifter som de ovenfor nævnte med mere end 20 pct.

2) Udenfor København træffer overtilsynet, henholdsvis provstiudvalget, samtidig med stadfæstelse af kirkens overslag, bestemmelse om det beløb, der skal pålignes. Herom giver menighedsrådet snarest meddelelse til kommunalbestyrelsen, som derefter sørger for, at beløbet lignedes på sognets til folkekirken hørende beboere efter reglerne for ligning af den personlige kommuneskat, jfr. § 13. Ilden kommunalbestyrelsens samtykke kan der ikke noget år pålignes et større beløb — heri ikke medregnet udgifterne til de ved synsforretningen krævede arbejder samt forrentning og afdragning af lån —, end hvad gennemsnittet af ligningsbeløbet med det nævnte fradrag har udgjort i de 4 forud for menighedsrådets funktionstid nærmest liggende år med tillæg af en femtedel. Har der ikke været foretaget ligning i denne periode, må ligningsbeløbet med nævnte fradrag ikke noget år uden kommunalbestyrelsens samtykke overskride $\frac{1}{4}$ pct. af den skattepligtige indkomst, således som denne er fastsat ved ligning af indkomstskat til staten for det pågældende skatteår. Formener kommunalbestyrelsen i modsætning til det af overtilsynet, henholdsvis provstiudvalget, stadfæstede overslag, at udgifterne til et ved synsforretning påkrævet arbejde bør afholdes ved lån eller ved forbrug af kirkens formue, jfr. § 12, kan den gennem overtilsynet indanke dette spørgsmål for ministeriet, der afgør sagen.

3) For at kirker, der efter tiendens afløsning er overgået til selveje, kan erholde bidrag gennem ligning på menigheden, udkræves ministeriets samtykke efter menighedsrådets og overtilsynets indstilling, for så vidt ligningsbeløbet overstiger et af ministeriet fastsat beløb; i modsat fald kan provstiudvalget meddele tilladelse til ligningen.

Bemærkninger til et af landstingsudvalget udarbejdet ændringsforslag til det for landstinget fremsatte forslag til lov om kirkers bestyrelse af 1. oktober 1915.

Det andet Hovedpunkt, hvorom Udvalget stiller Ændringsforslag, vedrører Ligningen paa Sognets Beboere til Kirkens Vedligeholdelse og Fornødenheder. Her føler Udvalget sig forvisset om, at der ikke, som i Lovforslaget, vil kunne opstilles en for de selvejende Kirker i Byerne og paa Landet fælles Regel, fordi Forholdene er ganske forskellige. For det overvejende Tal af de selvejende Kirker — de Kirker paa Landet som efter Tiendelovene af 8. Maj 1894 og 15. Maj 1903 er overgaaet til Selveje, idet Kirketiendeejeren har faaet sin Forpligtelse overfor Kirken afløst - er der til Kirken henlagt en Kapital, hvoraf Kirken skal kunne vedligeholdes og i øvrigt afholde sine Forpligtelser. Er saadan Afløsning ikke sket, beholder Kirketiendeejeren sin fulde Forpligtelse til under alle Forhold at vedligeholde Kirken og bestride dens Udgifter efter Lovgivningens Forskrifter, ganske som før Tiendens Afløsning, og Spørgsmålet om Kirketiendeejeren har ønsket sin Forpligtelse afløst eller ej, bør ikke i det første Tilfælde kunne foranledige en ny og i alle Sogne, hvor

Kirken hidtil har været i privat Eje, ganske ukendt almindelig Paaligning paa Beboerne, selv om der for denne er fastsat et Maximum af Vio pct. Udvalget har derfor udløst Lovforslagets fælles Bestemmelse om saadan Paaligning til alle Kirker i to, henholdsvis for saadanne Kirker, der er blevet selvejende ved Tiendeafløsningen, og for de øvrige. Vel kan det ikke nægtes, at ogsaa en Kirke af førstnævnte Art vil kunne komme i Trang, f. Eks. ved Indtrædelse af saadanne ekstraordinære Forhold ved Kirkebygningen, som ikke har kunnet forudses ved Fastsættelsen af Afløsningssummen, saaledes af Forpligtelsen for Sognebeboerne i D. L. 2-22-64 nu ogsaa maa indtræde for disse, men Udvalget har ved sine Forslag herom søgt at fastslaa, at en saadan Forpligtelse bør danne et rent Undtagelsestilfælde, og skal derfor ikke kunne afgøres af Kirkens Bestyrelse og Stiftsøvrigheden, men i hvert enkelt Tilfælde underkastes Ministeriets Undersøgelse og Afgørelse.

Til kirkeministeriet.

I anledning af de kommende kommunesammenlægninger ønsker Danmarks Provsteforening over for kirkeministeriet at anføre følgende overvejelser angående visse problemer for den kirkelige administration, som de nævnte sammenlægninger vil kunne medføre, og som vil kunne gribe ind i provstiudvalgenes administrative beføjelser.

I de sager om kommunesammenlægninger, som har været forelagt de kirkelige myndigheder, har det altid været anført, at den påtænkte sammenlægning ikke ville medføre nogen ændring i den kirkelige inddeling, hvilket forsåvidt heller ikke vil blive tilfældet. Imidlertid vil der i en ny storkommune i mange tilfælde indgå en mindre købstad, og spørgsmålet bliver da, hvorledes stiftsøvrighed og provstiudvalg administrativt skal behandle de hidtidige selvstændige landsogne, som nu indgår kommunalt forbund med hinanden og med en købstad.

Hvor sagen drejer sig om, at en købstad i kommunal henseende får tillagt et tilgrænsende landsogn, og der ikke ændres i købstadens status, vil en del af de administrative opgaver, såfremt hele det nye kommunale område betragtes som en købstad, formentlig overgå fra provstiudvalg til stiftsøvrighed (f. eks. godkendelse af overslag og regnskaber), og det gamle landsogn administrativt

behandles på linje med den oprindelige købstad. Provstiudvalgene vil beklage at måtte afgive nogle af sine opgaver.

Hvis man derimod opretter en større kommunal enhed, inclusive en købstad, og giver den nye kommune den såkaldte »Marstalstatus«, kan det synes mere tvivlsomt, om den nye storkommune kirkeligt skal betragtes som købstad eller landsogn, idet tilsynet med kommunen skal varetages både af indenrigsministeriet og det pågældende amtsråd.

For den kirkelige administration vil vi mene, at det vil være afgjort uheldigt, om disse storkommuners sogne kirkeligt skal administreres efter købstadreglerne. Menighedsrådene i landsognene er næppe indstillet på ændringer i administrationen, og skal en mængde sager overføres fra provstiudvalget til stiftsøvrighedens område, vil stiftsøvrigheden få den samlede arbejdsbyrde derved, og provstiudvalgene vil savne deres hidtidige del deraf.

Danmarks Provsteforening tillader sig derfor at anmode ministeriet om at overveje, i hvor vid udstrækning det vil være muligt at lade provstiudvalgene beholde deres hidtidige administrative beføjelser også under fremtidige kommunesammenlægninger. I jo højere grad dette kan ske, des mere vil provstiudvalgene glæde sig derover.

Tranebjerg, den 8. marts 1966, for Danmarks
Provsteforening,

sign. C. E. Møller.
formand.

Til kirkeministeriet.

Provsteforeningen har på ny drøftet de problemer, som kan opstå med hensyn til provstiudvalgenes beføjelser i forbindelse med allerede foretagne og kommende kommunesammenlægninger.

Efter at have indhentet udtalelser fra medlemmerne om deres synspunkter, som overvejende er sammenfaldende med bestyrelsens, ønsker bestyrelsen igen at fremhæve og yderligere begrunde, at efter vor formening bør provstiudvalgenes administrative og økonomiske opgaver ikke indskrænkes.

Dette gælder i almindelighed over for tanker om at overføre opgaver fra provstiudvalgene til en fjernere instans. Som et meget væsentligt moment anfører vi, at netop arbejdet med sognenes overslag og regnskaber giver provstiudvalgene en særlig mulighed for at opnå kendskab til og kontakt med menighedsrådenes arbejde. Provstiudvalgenes betydning som instans beror netop på denne nære lokale forbindelse med menighedsrådene, som selv har valgt de læge medlemmer af udvalget.

Specielt er provsteforeningens opmærksomhed henledt på de aktuelle tilfælde, hvor et

hidtidigt landsbysogn inddrages under et større kommunalt område, idet vi øjner en fare for, at provstiudvalgenes økonomiske opgaver uden videre overgives til stiftsøvrighederne, fordi en købstad indgår i sammenslutningen. Det kan efter vor opfattelse i sådanne tilfælde endog undertiden være tvivlsomt, hvorvidt det er landsognene, der har optaget købstaden i sig eller omvendt. Så vidt vides, har f. eks. den nye Vestærø kommune ikke nogen borgmester, men en sognerådsformand, skønt den indbefatter købstaden Ærøskøbing.

Provsteforeningen tillader sig derfor at henstille til ministeriet, at provstiudvalgenes administrative og økonomiske beføjelser og områder i hvert fald opretholdes uforandrede indtil videre, d.v.s. indtil spørgsmålet om sammenlægninger og kommunernes fremtidige styreform er helt klarlagt, og at stiftsøvrighederne gøres bekendt hermed.

Det tilføjes, at Administrationsudvalgets underudvalg er blevet gjort bekendt med indholdet af denne skrivelse gennem medlem af udvalget, provst Jørgen Jensen.

På provsteforeningens vegne,
sign. C. E. Møller.

Som det er landsforeningen bekendt, har de senere års kommunesammenlægninger fremkaldt visse problemer for den kirkelige administration, hvis forskrifter endnu forudsætter den hidtidige kommunale inddeling - købstadkommuner og landkommuner — og ikke afgiver hjemmel for etablering af ordninger, der tager hensyn til de nye forhold.

Selvom sammenlægningerne ikke har konsekvenser for den kirkelige inddeling, vil de have konsekvenser for den kirkelige administration, især hvor der i den nye kommune indgår en købstad, *enten* således, at en eller flere landkommuner indlemmes i købstaden eller således, at der etableres en større kommunal enhed med såkaldt Marstal-status.

I de tilfælde, hvor sammenlægninger hidtil er gennemført, er der fra sted til sted uden særlige forskrifter taget stilling til sammenlægningens følger for den kirkelige administration, herunder med hensyn til spørgsmålet om forvaltningen af kirkernes kapitaler og med hensyn til, om den budget-approberende og regnskabs-reviderende virksomhed for kirke- og kirkebetjeningskasserne skal henlægges til stiftsøvrigheden eller til provstiudvalgene. Som bemærket savnes generelle forskrifter, og en ensartet praksis er derfor ikke fulgt landet over i de tilfælde, hvor problemerne har krævet en løsning.

Foruden de nævnte praktisk-administrative problemer rejser kommunesammenlægningerne problemer af økonomisk art, idet der efter en sammenlægning i næsten alle tilfælde vil blive indført fællesligning af kirkelige afgifter, hvilket uundgåeligt vil influere på byrdefordelingen og ofte med betydelige konsekvenser for de berørte sogne. Dette har sine steder fremkaldt nogen misstemning i de sogne, som særligt er ramt af en fælleslignings følger, og i et forsøg på at koordinere

de enkelte sognes ønsker under hensyn til de forhåndenværende økonomiske ressourcer er der enkelte steder på ren frivillig basis af menighedsrådene etableret et kontaktorgan - budgetudvalg —, hvor repræsentanter for de af ordningen berørte menighedsråd, så vidt man kan forstå, gensidig informerer hinanden om budgetønsker, men altså uden egentlige forpligtelse for noget af de berørte menighedsråd til i en given situation at renoncere i nogen henseende.

Foranlediget af disse omstændigheder har kirkeministeriet pålagt nærværende udvalg at overveje, om det - med den lokale kirkelige struktur af i dag - måtte være hensigtsmæssigt og muligt at søge disse frivillige kontaktorganer udviklet eller i benægtende fald fremkomme med forslag til etablering af et andet organ, eventuelt baseret på en af de nuværende instanser i den kirkelige administration.

Til brug ved udvalgets overvejelser af de omhandlede problemer skal man herved anmode landsforeningen om at ville fremkomme med en udtalelse med hensyn til

1. spørgsmålet om oprettelse af et organ, der i et område med fællesligning kan koordinere de enkelte menighedsråds budgetønsker med henblik på at undgå en fælleslignings eventuelle ulemper og med hensyn til
2. spørgsmålet om at ændre de gældende regler for godkendelse af overslag og regnskaber for kirke- og kirkebetjeningskasserne således, at kompetencen til at meddele sådanne godkendelser i alle tilfælde - altså også for så vidt angår købstadssogdenes kirke- og kirkebetjeningskasser - henlægges til provstiudvalgene.

P. U. V.

Rudkøbing, den 11. 2. 1967.

Som svar på kirkeministeriets skrivelse af 5. juli 1966 til Landsforeningen af menighedsrådsmedlemmer angående kommunesammenlægningernes konsekvenser for den kirkelige administration vil bestyrelsen efter at have spurgt vore distriktsforeninger gerne udtale:

1. spørgsmål: Vi anser det for meget nyttigt at der i et område med fællesligning oprettes et organ til at koordinere de enkelte menighedsråds budgetønsker, dog således, at dette organ kun får rådgivende myn-

dighed så det ikke indskrænker det enkelte menighedsråds myndighed.

2. spørgsmål: Godkendelse af alle regnskaber for kirke- og kirkebetjeningskasser — altså også for så vidt angår købstadssognenes kirke- og kirkebetjeningskasser — henlægges til provstiudvalgene. Der var dog både i distriktsforeningerne og i bestyrelsen mindretal, der mente, at den nuværende ordning for købstæder var at foretrække.

P.b.v.
sign. *Wilhelm Reiss*,
sekretær.

Til kirkeministeriets udvalg af 19. juni 1964
vedrørende den kirkelige administration.

Underudvalg I.

Personale på stiftøvrigheds-, bispe- og stiftskassererkontorer.

	Fælles personale for stiftøvrighed og bispekontor	Stiftøvrigheder		Bispekontorer		Stiftskassererkontorer	
		Jurist	Personale iøvrigt	Jurist	Personale iøvrigt	Stifts- kasserer	Personale iøvrigt
København	}	$2 \times 1/2$	1/1	1/1	$1/1 + 2 \times 1/2$	1	$3 \times 1/1$
Helsingør				1/1	$2 \times 1/2$		
Roskilde	×	1/1	$2 \times 1/2$	1/2			
Lolland-Falster	×	1/2	1/2	1/2		1	1/2
Fyn	×	1/1	$2 \times 1/1$	1/2		1	$2 \times 1/2$
Aalborg		1/1	$1/1 + 2 \times 1/2$	1/2	1/1	1	$2 \times 1/1$
Viborg	×	1/1	1/1	1/2		1	1/1
Aarhus	×	1/1	$3 \times 1/1 + 1/2$	1/2		1	$2 \times 1/1$
Ribe	×	1/1	$2 \times 1/1$	1/2		1	$2 \times 1/1$
Haderslev		1/2	1/1	1/2	1/2	1	$2 \times 1/1 + 1/2$

Risskov, 23. oktober 1965

Kirkeministeriet
København

I anledning af, at der på flere af de af Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer afholdte årsmøder på Nyborg Strand fra adskillige menighedsrådsmedlemmer blev fremsat kritik af de gældende bestemmelser angående menighedsrådenes regnskaber for de kirkelige kasser, har landsforeningens bestyrelse nedsat et mindre udvalg til at forberede forslag til rationalisering af menighedsrådenes regnskaber.

I udvalget har der været enighed om, at en forenkling af menighedsrådenes regnskaber først og fremmest måtte forudsætte, at der skete en sammenlægning af de nuværende tre kirkelige kasser til så vidt muligt en enkelt kasse, og da man i udvalget fandt det mindre praktisk at stille endelige rationaliseringsforslag, inden det var prøvet at få en sådan sammenlægning gennemført, udarbejdede udvalget i maj 1964 en skriftlig henvendelse til landsforeningens bestyrelse indeholdende et forslag til gennemførelse af sammenlægningen og foreslog bestyrelsen, at der dermed rettedes henvendelse til kirkeministeriet.

Som svar på denne henvendelse modtog udvalget meddelelse om, at bestyrelsen på sit møde den 8. juni 1965 havde besluttet at opfordre udvalget til at skrive en artikel om emnet i Menighedsrådenes Blad og at henvende sig til den - i mellemtiden - af kirkeministeriet nedsatte administrationskommission.

Efter modtagelsen af bestyrelsens svar foretog udvalgets undertegnede formand en telefonopringning til administrationskommissionens sekretær, hvorunder det oplystes, at kommissionen ikke havde beskæftiget sig med spørgsmål om menighedsrådenes regnskaber, hvorfor der om sagen burde rettes henvendelse til kirkeministeriet. Endvidere udarbejdede formanden den af bestyrelsen ønskede artikel og sendte den til bladets redaktionsudvalg med anmodning om, at artiklen først måtte blive optaget i det i midten af november eller december udkommende num-

mer, idet det nemlig var hensigten inden artiklens fremkomst at have udarbejdet nærmere forslag til den deri omhandlede kontoplan, og på grund af udvalgsmedlemmernes ferierejser kunne arbejdet i udvalget først genoptages i løbet af indeværende måned.

Da imidlertid Menighedsrådenes Blad nr. 8 for oktober måned allerede indeholder den nævnte artikel, hvori findes bemærkning om, at udvalgets forslag om sammenlægning af de kirkelige kasser er fremsendt til kirkeministeriet, finder udvalget det rigtigst straks at fremsende forslaget uden at afvente færdiggørelsen af udvalgets øvrige materiale - så meget mere som udvalget må anse en sammenlægning af de kirkelige kasser for så hensigtsmæssig og ønskelig, at den burde gennemføres uden hensyn til, hvilke forslag der iøvrigt kan stilles med hensyn til rationaliseringen af menighedsrådenes regnskaber.

Udvalget tillader sig derfor til ministeriets velvillige behandling at fremsende forslaget til sammenlægning af de kirkelige kasser, indeholdt i vedlagte »beretning« fra udvalget til landsforeningens bestyrelse.

Med hensyn til udvalgets - endnu ikke tilendebragte - arbejde med udformningen af en kontoplan skal man til ministeriets orientering vedlægge dels en samtidig med den fornævnte beretning i maj 1964 udarbejdet forslag til kontoplan for den kirkelige kasse i købstadsogne (talgruppe 9 var forbeholdt udgifter vedrørende præsteboliger m.v.) dels et af udvalgets formand udarbejdet skitseforslag til en kontoplan, der vil kunne anvendes i forbindelse med elektronisk databehandling.

Det kan iøvrigt oplyses, at artiklen allerede har fremkaldt mere end en snes henvendelser fra interesserede menighedsrådsmedlemmer.

Endelig skal man tilføje, at udvalget er rede til at fremkomme med yderligere oplysninger, ligesom man, hvis dette måtte ønskes, er villig til ved et, eventuelt flere af udvalgets medlemmer at møde til nærmere forhandling i ministeriet.

Beretning fra det af bestyrelsen for Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer nedsatte udvalg til at forberede forslag til rationalisering af menighedsrådenes regnskaber.

Udvalget har holdt flere møder og foretaget forskellige undersøgelser. Der er også rettet henvendelser til udvalget fra flere sider, navnlig fra kasserere ved større købstads- og forstadsogne med redegørelse for deres regnskabsførelse og forslag til forbedringer.

Blandt de forhold, der kan virke til en forenkling af menighedsrådenes regnskaber, melder sig først og fremmest det almindeligt udbredte ønske om en sammenlægning af de nuværende tre kirkelige kasser til en enkelt kasse.

Denne tanke er ingenlunde ny. Der kan således henvises til, at allerede Administrationskommissionen af 30. juni 1923 i dens 4de betænkning (1926) under kapitel XIX: Kirkeministeriet (side 504-5) udtaler følgende:

»Angående den regnskabsførelse, som kirkevæsenets administration giver anledning til, bemærkes følgende:

Der udarbejdes af menighedsrådene overslag og regnskaber for kirkekassen, præstelønningsskassen, kirkebetjeningskassen og menighedsråds-kassen.

Nogle af disse overslag og regnskaber godkendes af provstiudvalget, andre af stiftsøvrigheden. Reglerne for førelsen af et enkelt af disse regnskaber, nemlig for præstelønningsskassen er i høj grad komplicerede, jfr. nærmere lov nr. 286 af 30. juni 1922 § 63 sammenholdt med §§ 37 og 41.

Efter kommissionens opfattelse tiltrænges der med hensyn til denne regnskabsførelse i høj grad en forenkling. Man vil herved lette administrationen for menighedsrådet og gøre kontrollen med regnskabsførelsen mindre besværlig. En forenkling af regnskabsførelsen bør gå ud på at sammendrage de pågældende kasser til én kasse. Ministeriet har udtalt sin tilslutning hertil.

Tilsvarende betragtninger gælder med hensyn til de stedfindende ligninger til dækning af de kirkelige udgifter, jfr. lov nr. 286 af 30. juni 1922, 5te afsnit.«

Den foreslåede forenkling behøver næppe videre begrundelse, idet det turde være indlysende, at den vil medføre en meget betydelig lettelse først og fremmest for den person, der har fået overdraget hvervet som kasserer for alle tre kasser, men også for menighedsrådenes administration, derunder foretagelsen af de foreskrevne kasseeftersyn, for revisionen af regnskaberne og for de kirkelige myndigheders behandling af overslag og regnskaber. Ligeledes vil forenklingen også betyde en lettelse for de kommunale myndigheder ved den kirkelige ligning.

Udvalget må herefter gå ind for, at der søges gennemført den ordning af menighedsrådenes regnskabsførelse, at de bestående kirkelige kasser i videst muligt omfang sammenlægges til en enkelt kasse, og udvalget har derfor i første række forberedt et forslag i den retning.

Udvalget har også beskæftiget sig med andre forhold ved regnskabsførelsen, der kunne medvirke til at lette denne. Der har således fra forskellig side været fremsat anker over de nu benyttede formularer til overslag og regnskaber for de kirkelige kasser, som man finder besværlige at anvende både på grund af deres ikke altid konsekvente specifikation af regnskabsposterne, og på grund af det tidskrævende arbejde ved renskrivningen, hvor benyttelse af skrivemaskine med gennemslag på to genparter volder vanskelighed.

Medens dette sidste kunne løses ved, at formularerne trykkes på løblade, der efter udfyldningen kan sammenhæftes eller -klæbes, har udvalget under overvejelserne, der foreløbig i det væsentlige har købstadsogne og andre større sogne til genstand, fundet

det hensigtsmæssigt, at der opstilles en fast kontoplan for den sammenlagte kirkelige kasse ved benyttelse af decimalklassifikationssystemet. Efter dette system kan regnskabsposterne deles i indtil 10 hovedgrupper, benævnt fra 0 til 9 — f. eks. gruppe 0: indtægter, gruppe 1: afgifter, skatter og forsikringer, gruppe 2: lønninger m.v. o.s.v. Hver af disse hovedgrupper kan inddeles i undergrupper ved tilføjelse af tallene 1 til 9 — f. eks. gruppe 0: indtægter i undergrupperne 0-1: renteindtægt, 0-2: indtægt af fast ejendom, 0-3: afgifter, legater o. lign., 0-4: betaling for kirkeens brug o.s.v. På tilsvarende måde kan hver undergruppe yderligere deles efter behov — f. eks. kan gruppen 0-1: renteindtægt ved kirker med større kapitalformue inddeles i 0-1-1: rente af pantebreve, 0-1-2: rente af obligationer, 0-1-3: rente af bank- og sparekassekonti o.s.v.

Udvalget mener, at gennemførelsen af en sådan kontoplan vil kunne frembyde flere fordele, f. eks. at der, når blot kontoplanen følges — men naturligvis med udeladelse af de konti, der ikke er brug for i vedkommende sogn — vil kunne aflægges regnskab uden benyttelse af trykte regnskabsskemaer. Man har udarbejdet en skitse til en kontoplan som foreslået, men udvalget finder det mindre praktisk at forberede endelige forslag herom eller andre rationaliseringsforslag, forinden det er forsøgt at få gennemført den foran nævnte sammenlægning af de bestående kirkelige kasser i videst muligt omfang til en enkelt kasse.

Hvad for det første angår kirkebetjeningskassen, gælder det, at dens opretholdelse som en selvstændig kasse ved siden af kirkekassen (eventuelt menighedsråds-kassen) er blevet endnu mindre rimelig, efter at den tidligere ligning af afløsningsvederlag for højtidsoffer samt offer og accidenser til kirkebetjeningen er bragt til ophør ved kgl. anordning af 27. maj 1955. Det er ikke mindst det forhold, at der skal føres to særskilte kasser, hvis underskud dækkes på ganske samme måde — ved ligning på den samme menighed — og hvoraf en del af kirkens funktionærer får deres løn fra den ene kasse og andre funktionærer af den anden, enkelte endda noget af lønnen fra den ene og resten fra den anden, som forekommer almindelige menighedsråds-medlemmer aldeles uforståeligt. Heller ikke

mangeårige kasserere for kirke- og kirkebetjeningskassen er i almindelighed i stand til at forstå ordningen eller administrere den korrekt og har i hvert fald betydeligt ekstra besvær i den anledning.

Udvalget må derfor foreslå, at der rettes henvendelse til kirkeministeriet om snarest at få i hvert fald kirkebetjeningskassen afskaffet som selvstændig kirkelig kasse.

Ministeriet har ganske vist i en skrivelse af 15. oktober 1951 til Danmarks Provsteforening i anledning af en forespørgsel om, hvorvidt der vil kunne træffes den ordning, at regnskabet for kirkebetjeningskassen og kirkekassen i alle tilfælde føres under eet, således at de to kasser slås sammen til een kasse, svaret, at ministeriet ikke finder at kunne stille forslag om ændring af bestemmelserne i lønningsloven (nu § 82) om kirkebetjeningskassen, i hvert fald ikke så længe der endnu findes kirker, som ikke er selvejende.

Rent bortset fra, at svaret på Provsteforeningens forespørgsel i den citerede form (»i alle tilfælde«) måtte blive benægtende, finder udvalget, at det må være muligt — uden at tilsidesætte de hensyn, der har været afgørende for ministeriet i dets afvisning — at løse spørgsmålet om kirkebetjeningskassens afskaffelse, idet der, når det i lønningslovens § 82, stk. 1. bestemmes, at kirkebetjeningskassen ved selvejende kirker bestyres i forb. m. kirkekassen og ved ikke-selvejende kirker *i forbindelse med* menighedsråds-kassen, ikke synes at kunne anføres indvendinger mod en ordning, hvorefter de gennem den nuværende kirkebetjeningskasse bestyrede midler i stedet administreres *direkte gennem* henholdsvis kirkekassen ved selvejende kirker og menighedsråds-kassen ved ikke-selvejende kirker.

Til gennemførelse af en sådan ordning skulle kun få lovændringer være nødvendige. Udvalget kunne tænke sig at foreslå følgende:

a) I lov nr. 155 af 7. juni 1958 om folkekirkens lønningsvæsen m. v. foretages følgende ændringer:

1) § 82, stk. 1 affattes således:

»De til dækning af kirkebetjenings lønninger og honorarer, pensioner og understøttelser m. v. bestemte

midler - derunder degneembedernes indtægter — bestyres af menighedsrådene i menigheder, hvis kirker er selvejende eller administreres efter de for selvejende kirker gældende regler, gennem vedkommende kirkes kasse. I andre tilfælde bestyres midlerne til dækning af de honorarer m. v., som det ikke påhviler kirketiendeejerne at udrede gennem sognets menighedsråds-kasse, jfr. menighedsrådslovens § 13, stk. 1, og § 27, stk. 1 og 4«.

- 2) § 82, stk. 2, 5 og 6 udgår, og stk. 3 og 4 bliver stk. 2 og 3.
 - 3) I § 83, stk. 3, afsnit I nr. 2 og 4 og afsnit II nr. 5 udgår: »kirkebetjeningskasser«.
- b) I lov nr. 281 af 30. juni 1922, jfr. lovbekendtgørelse nr. 454 af 23. september 1947, som ændret ved lov nr. 50 af 16. marts 1956 foretages følgende ændring:

I § 14, stk. 2, 3. punktum, indsættes efter ordet »lån«: »og udgifterne til kirkebetjenings lønninger og honorarer, pensioner og understøttelser m. v.«.

Når der dernæst bliver spørgsmål om også at sammendrage præstelønningskassen med henholdsvis kirkekassen ved selvejende kirker og menighedsråds-kassen ved ikke-selvejende kirker, er udvalget klar over, at der her foreligger mere komplicerede forhold.

Navnlig må der tages hensyn til de i et stort omfang forekommende tilfælde, hvor der er flere menighedsråd i pastoratet, som i fællesskab eller gennem et fællesudvalg bestyrer hjemmemidlerne. Her vil det af flere grunde ikke være praktisk gennemførligt - og vel næppe heller i overensstemmelse med menighedsrådenes selvstyre — at stille krav om, at hjemmemidlerne skal bestyres gennem en af menighedsrådenes, f. eks. hovedsognets kirkelige kasse. I disse tilfælde må man formentlig fortsat opretholde en for hele pastoratet fælles kasse, hvis benævnelse efter udvalgets mening i stedet for det mindre træffende udtryk præstelønningskasse burde være præstegårdskasse, subsidiært pastoratskasse.

Hvor derimod pastoratet kun har én kirke, må de foran nævnte grunde efter udvalgets mening i høj grad tale for, at der også for præstelønningskassens vedkommende sker en

sammendragning af sognets kirkelige kasser til en enkelt kasse med samme kasserer og fælles regnskabsførelse.

En nødvendig konsekvens heraf - men efter udvalgets mening en forbedring - bliver, at det må være samme kirkelige myndighed - provstiudvalg eller stiftsøvrighed - der godkender overslag og foretager revision og decision af regnskab vedrørende hele menighedsrådets kirkelige regnskabsvæsen, ikke alene i et-sogns pastorater med den ene kirkelige kasse, men også i pastorater med flere menighedsråd, hvor der foruden de enkelte menighedsråds kirkelige kasse findes en fælles præstegårds- eller pastoratskasse.

Ordningen af de tilsynsførende myndigheds forhold til præstelønningskassen har i øvrigt tidligere været undergivet ændringer. Medens der i det af det i henhold til lov af 10. september 1920 nedsatte udvalg for kirkelige anliggender udarbejdede forslag til lov om folkekirkens lønningsvæsen udenfor København og Frederiksberg var henlagt såvel stadfæstelse af overslag som revision og decision af regnskab for præstelønningskassen til provstiudvalget både for landets og købstædernes vedkommende, blev det i den i overensstemmelse med kirkeministerens lovforslag på dette punkt vedtagne lov nr. 286 af 30. juni 1922 bestemt, at overslaget skulle stadfæstes af stiftsøvrigheden, medens regnskabet skulle revideres og decideres af provstiudvalget. Dette sidste blev ændret ved lov nr. 144 af 28. april 1931, hvor efter præstelønningskassernes regnskaber fremtidig skulle indsendes til stiftsøvrighedens revision og decision.

Medens det må anses for rigtigt, at såvel overslagene stadfæstelse som regnskabernes revision og decision udføres af samme myndighed, ses der ikke at foreligge nogen nødvendighed for at overlade dette arbejde til stiftsøvrigheden i alle tilfælde, men naturligvis må stiftsøvrigheden gøres bekendt med, hvormeget af den præsten tilkommende lønning, der efter overslaget skal udbetales af hjemmemidlerne. I det fornævnte kirkelige udvalgs lovforslag var da også indført en bestemmelse om, at menighedsrådet samtidig med indsendelsen af overslaget til provstiudvalget skulle sende meddelelse til stiftsøvrigheden med den nævnte oplysning. I øvrigt behøver en tilsvarende bestemmelse næppe at

optages i selve lovteksten, idet den må kunne fastsættes af ministeriet i det i henhold til lønningslovens § 78, stk. 7, udfærdigede regulativ for bestyrelsen af hjemmemidlerne.

Hvis der til gennemførelse af udvalgets foranstående forslag skal foretages ændringer i lønningslovens bestemmelse, ville det efter udvalgets mening være betimeligt at søge gennemført nogle yderligere ændringer vedvørende hjemmemidlernes bestyrelse. Det forekommer udvalget mindre rationelt, at præsterne i mange tilfælde skal have deres løn udbetalt fra to forskellige sider. Det vil også betyde en administrativ lettelse, hvis det bestemtes, at præstelønningerne i deres helhed skal udbetales af fællesfonden, mod at denne fra menighedsrådene får indbetalt den til præsteløn bestemte del af hjemmemidlerne i to eller flere rater i løbet af regnskabsåret. Udvalget kunne også tænke sig at foreslå, at beregningen og opkrævningen af jordrenteydelserne skulle overgå fra menighedsrådene til stiftskassererne, men da ministeriet i en skrivelse af 18. oktober 1961 har udtalt, at det må anse en sådan ordning som lidet hensigtsmæssigt, mener udvalget at burde indskrænke sig til at foreslå, at der i hvert fald ved en eventuel lovændring bliver givet mulighed for, at der administrativt vil kunne tilvejebringes en sådan ordning, hvis det i fremtiden skulle vise sig at være praktisk.

Udvalget skal herefter foreslå, at der også nu rettes henvendelse til kirkeministeriet om ikke blot at få kirkebetjeningskassen afskaffet, men også om at få gennemført den ønskelige forenkling af den kirkelige regnskabsføring ved sammendragning af de bestående kirkelige kasser til en enkelt kasse i videst muligt omfang, således at præstelønningskassen kun opretholdes i tilfælde, hvor der er flere menighedsråd i pastoratet.

En sådan ordning kunne udvalget tænke sig gennemført ved forslag om, at § 78 i lov nr. 155 af 7. juni 1958 affattes således:

»stk. 1. Hjemmemidlerne bestyres, hvor der er flere menighedsråd i pastoratet af disse i fællesskab eller ved et fællesudvalg gennem en præstegårdskasse. I andre tilfælde bestyres hjemmemidlerne gennem kirkekassen, såfremt kirken er selvejende eller bestyres efter de for selvejende kirker gældende regler, og ellers gennem sognets menighedsrådskasse,

jfr. menighedsrådslovens § 13, stk. 1, og § 27, stk. 1 og 4.

stk. 2. Som hjemmemidler bestyres præsteembedernes faste ejendomme på den foran i §§ 36 og 60-68 angivne måde; endvidere midlerne til boligernes vedligeholdelse, jfr. § 63, stk. 3, uafløste penge- og kornafgifter og andre naturalydelser samt afgifterne for de i henhold til lov nr. 537 af 4. oktober 1919 afhændede jorder. Det kan af kirkeministeriet bestemmes, at de sidstnævnte afgifter skal indbetales direkte af yderne til fællesfonden.

stk. 3. Hvor præstegårdskasse oprettes, affatter menighedsrådene (fællesudvalget) årligt et overslag over indtægter og udgifter i det kommende år, der følger finansåret. Overslaget indsendes inden december måneds udgang til provstiudvalget, der stadfæster overslagene for landets vedkommende og for købstædernes vedkommende videresender dem med sin erklæring til overtilsynet til stadfæstelse. Præstegårdskassens regnskab for det forløbne år indsendes på tilsvarende måde inden juli måneds udgang til revision og decision ved den myndighed, der har stadfæstet overslaget.

stk. 4. Indtægter i korn eller andre varer af embedets jorder m. m. opføres på overslaget for den i stk. 1. omhandlede kasse med et anslået beløb. Overslaget skal tillige vise, hvorledes det efter § 66 til menighedsrådsråds rådighed eventuelt stående overskud samt overskud i henhold til denne paragrafs stk. 5 agtes anvendt, samt for præstegårdskassens vedkommende hvor meget der vil være at ligne på menighederne foruden kirkeskatten og de menighederne i henhold til andre love end nærværende påhvillende udgifter, jfr. § 76, stk. 3.

stk. 5. Den til præstens lønning m. m. bestemte del af embedets nettohjemmeindtægt indbetales til præsteembedernes fællesfond.

Såfremt nettohjemmeindtægten overstiger det til lønningen m. m. i henhold til §§ 39-41 og §§ 58-59 fornødne beløb, skal der af overskuddet afgives til fællesfonden 50 pct. af de første 1.000 kr., 60 pct. af de næste 1.000 kr. og derefter fremdeles yderligere 10 pct. mere af hvert følgende påbegyndt 1000 kr.

stk. 6. De nærmere regler for bestyrelsen af hjemmemidlerne fastsættes ved et af ministeriet udfærdiget regulativ.«

Foruden de foran (under a) 1) og 2) foreslåede ændringer i lønningslovens § 82 vedrørende kirkebetjeningen må der formentlig yderligere foretages en række småændringer, som udvalget kunne tænke sig på følgende måde:

- a) I lov nr. 155 af 7. juni 1958 foreslås følgende ændringer:
 - 3) § 6, stk. 4, 1. og 2. punktum, affattes således:

»Honorarer m. v. for betjening af et embede under ledighed udredes af den i § 78, stk. 1, omhandlede kasse og fællesfonden i forhold **til**, hvad hver af dem udreder af embedets løn efter det sidste godkendte overslag for kassen. Den under ledigheden besparede del af præstens løn af hjemmemidlerne forbliver i den nævnte kasse og kan anvendes til hjælp til istandsættelse af præstegården eller til nedsettelse af de til kassen lignede beløb.«
 - 4) I § 49, stk. 2, 1. punktum, ændres ordet »præstelønningskassen« til: »den i § 78, stk. 1, omhandlede kasse«.
 - 5) I § 63, stk. 1, 2. punktum, ændres ordet »præstelønningskassen« til: »præsteembedet«.
 - 6) I § 65, stk. 1, 1. punktum, ændres ordet »præstelønningskassen« til: »den i § 78, stk. 1, omhandlede kasse«, og i 2. punktum ændres ordet »præstelønningskassen« til: »den nævnte kasse«.
 - 7) I § 81, stk. 2, 1. punktum, ændres ordene »pastoratets præstelønningskasse« **til:** »den i § 78, stk. 1, omhandlede kasse«.
 - 8) I § 83, stk. 3, afsnit I nr. 2 og 4, ændres ordet »kirkebetjeningskasser« **til:** »præstegårdskasser«.
- 9) I § 83, stk. 3, afsnit II, affattes nr. 4 således: »4. Overslag og regnskaber for selvejende kirker, præstegårdskasser og menighedsråds-kasser i købstæderne«. Nr. 5 udgår, og nr. 6-9 bliver nr. 5-8.
- b) I lov nr. 281 af 30. juni 1922, jfr. lovbekendtgørelse nr. 454 af 23. september 1947, som ændret ved lov nr. 50 af 16. marts 1956 foretages følgende ændring:

I § 14, st. 2, 3. punktum, ændres ordene »krævede arbejder samt« til: »over kirken krævede arbejder, til kirkebetjeningens lønninger og honorarer, pensioner og understøttelser m. v., til dækning af underskud ved præstegårdens vedligeholdelse samt«.
- c) I lov nr. 326 af 5. juli 1949 om indførelse af dansk kirkelovgivning i de sønderjydske landsdele, jfr. lov nr. 437 af 4. oktober 1919, som ændret ved lov nr. 124 af 15. april 1959 foretages følgende ændringer:
 - 1) § 8, stk. 1, affattes således:

»Det i § 7, stk. 1, omtalte særlige tillæg til jordrenteydelsen indgår i den i § 78, stk. 1, i lov nr. 155 af 7. juni 1958 omhandlede kasse og skal være til disposition til samme formål, som kassens overskud af præstegårdsavlingen, jfr. § 66, 3. pkt., i fornævnte lov, hvorimod jordrenteydelserne iøvrigt med det fulde beløb indgår blandt præsteembedets hj. emmelønningsmidler i overensstemmelse med de herom gældende almindelige regler«.
 - 2) I § 8, stk. 2, 1. punktum, ændres ordet »præstelønningskassen« til: »den fornævnte kirkelige kasse«.

Århus i maj 1964.

H. H. Windeløv
Hans Rasmussen

H. V. Munck
Anker Honoré Rasmussen

Forslag til kontoplan for den kirkelige kasse i købstadsogne.

0. Indtægter.

0-1 Renter.

- 0 11 Pantebreve
- 0 12 Obligationer
- 0 13 Bank- og Sparekassebøger
- 0 14 Postkonto

0-2 Fast Ejendom.

0-3 Afgifter, Legater o. lign.

0—4 Betaling for Kirkens Brug.

0-5 Betaling for Kirkegaardens Brug.

0-6 Indsamlet i Kirkebøsserne.

0-7 Kirkelig Ligning.

0—8 Præstehjemmemidler.

- 0 81 Boligbidrag
- 0 82 Forpagtning- og Lejeindtægt
- 0 83 Jordrenter

0-9 Andre Indtægter.

3-3 Malerarbejde

3-4 El-Installation

3-5 Anden teknisk Installation

3-6 Orgelarbejder

3-7 Andre Vedligeholdelsesarbejder

3-8 Anskaffelser

3-9 Haveanlæg

4. Kirkens øvrige Driftsudgifter.

4-1 Belysning

4-2 Opvarmning

4—3 Indvendig Rengøring

4—4 Renholdning af Gade og Fortov

4-5 Skorstensfejning

4-6 Brød og Vin

4—7 Blomster og Udsmykning

4-8 Andre Udgifter

5. Kontorholdsudgifter m. v.

5-1 Telefoner

5—2 Præsternes Kontorudgifter

5—3 Ministerialbøger

5—4 Kordegnkontoret

5—5 Kirkeværgens Kontorudgifter

5-6 Menighedsraadets Porto m. v.

6. Kirkegaardens Udgifter.

6—1 Vedligeholdelse af Kirkegaarden

6-2 Vedligeholdelse af Kapel m. v.

6-3 Vedligeholdelse og Anskaffelse af Redskaber

6-4 Indkøb af Planter m. v.

6-5 Indkøb af Muld m. v.

6-6 Bortkørsel af Affald m. v.

6-7 Andre Udgifter

7. Menighedsraadsudgifter.

7-1 Menighedsraads møder

7—2 Kontingenter o. lign.

7-3 Rejsseudgifter

7-4 Repræsentationsudgifter

7—5 Raadighedsbeløbets Anvendelse

7—6 Menighedsraadsvalg

7-7 Andre Udgifter

8. Forskellige andre Udgifter.

8-1 Renter og Afdrag paa Laan

8-2 Vedligeholdelse af Legatgravsteder

8-3 Uddeling af indsamlede Midler

8-4 Udgifter ved faste Ejendomme

8—5 Diverse Udgifter

1. Afgifter, Skatter og Forsikringer.

1-1 Provstiafgift

1—2 Synsudgifter

1-3 Skatter, Vandafgift m. v.

1-4 Forsikringer

- 1 41 Brandforsikring
- 1 42 Tyveriforsikring
- 1 43 Lovpl. Ulykkesforsikring
- 1 44 Ansvarsforsikring
- 1 45 Hus- og Grundejerforsikring
- 1 46 Kautionsforsikring
- 1 47 Andre Forsikringer

1-5 Revisionsgebyr

2. Lønninger m. v.

2-1 Kordegn

2-2 Organist

2—3 Kirketjener

2-4 Ringer

2-5 Korister

2—6 Kirkeværge (Kasserer)

2—7 Kirkegaardsfunktionærer

2-8 Vikarer

2 81 Vikarer for Kordegn

2 82 Vikarer for Organist o. s. v.

2—9 Pensionsudgifter

2 91 Tilskud til Pensionskasse

2 92 Pension til fhv. Kordegn o. s. v.

3. Kirken med Inventar.

3—1 Murerarbejde

3-2 Tømrer- og Snedkerarbejde

Kontoplan for menighedsrådsregnskaber (foreløbigt forslag).

Kirkens indtægter

- 010 ligning på menigheden
- 020 renteindtægter
- 030 afgifter, legater
- 040 betaling for kirkens brug, klokkeringning
- 050 indsamlet i kirkens bøsse
- 060 optaget lån i
- 090 andre indtægter

Menighedsrådet

- 110 menighedsrådsvalg
- 120 menighedsrådsmøder
- 130 rejser, repræsentation
- 140 kontingenter, bidrag
- 150 rådighedsbeløb
- 160 uddeling inds. midler
- 190 andre menighedsrådsudgifter

Kirkebygningen

- 200 afdrag lån
- 210 renter lån
- 220 anskaffelser
- vedligeholdelse*
- 230 orgel, klokke(r)
- 231 murer
- 232 tømrer, snedker
- 233 maler
- 234 tekn. installationer
- 239 anden vedligeholdelse

Kirkens drift

- 300 alterbrød, vin, lys
- 310 blomster, udsmykning
- 320 opvarmning
- 330 el, gas, vand
- 340 rengøring
- 350 haveanlæg
- 360 assurance
- 390 andre driftsudgifter

Kirkens administration

- 400 ministeralbøger
- 410 tryksager
- 420 telefoner
- 430 kontorrekvv., porto etc.
- 440 provstiafgift

- 450 synsudgifter
- 460 revisionsgebyr
- 490 andre administrationsudg.

Kirkens lønninger

- 500 kordegn
- 501 organist
- 502 kirketjener
- 503 kasserer
- 510 korister
- 530 ringer
- 531 havemand
- 532 kirkekone
- 533 opsyn, vagt
- 540 vikarer
- 560 henlagt til pension
- 561 ATP bidrag
- 570 andre lønudgifter
- 590 sportler indbetalt til kirken

Kirkegård, kapel m. v.

- 600 afdrag lån i
- 601 renter lån
- 610 skat, assurance
- 611 vedligeholdelse bygninger
- 612 el, gas, vand, varme
- 619 andre udg. ved bygninger
- 620 lønninger, funktionærer
- 630 lønninger, andre
- 660 henlagt til pension
- 661 ATP bidrag
- 670 køb af planter, gran, muld
- 671 kørsel affald m. v.
- 679 andre udg. ved kirkegården
- 680 ordinært salg og fornyelse af gravsteder
- 681 ekstraordinært salg af gravsteder
- 682 betalt for årlig vedligeh.
- 683 betalt for flerårig vedl.
- 689 andre indt. ved kirkegården
- 690 indg. for benyttelse af kapel
- 691 andre indt. vedr. kapel

Præsteboliger m. v.

- sognepræstebolig*
- 700 afdrag lån
- 701 renter lån
- 702 skat, assurance
- 703 vedligeholdelse

704 andre udgifter
705 boligbidrag
706 andre indtægter

res. kapellanbolig

710 afdrag lån
711 renter lån
712 skat, assurance
713 vedligeholdelse
714 andre udgifter
715 boligbidrag
716 andre indtægter

ejendommen matr. nr.

720 afdrag lån
721 renter lån
722 skat, assurance
723 vedligeholdelse
724 andre udgifter
725 indtægt af ejendommen
730 boligtilskud til

Aktiver

800 kassekonto
801 girokonto

802 checkkonto
803 indlån nr.
804 indlån nr.
810 statsobligationer
811 kreditforeningsobligationer
812 pantebreve i fast ejendom
820 kapitaler under stiftsmidl.
830 sognepræstebolig (ejend.skyld)
831 res. kapellanb.
832 ejend. matr. nr. . . . -
840 forudbetalt på
890 andre aktiver

Passiver

900 lån i stiftsmidler
901 lån i stiftsmidler
910 lån i
920 beholdning fra kirkebøsser
930 henlagt til pension
931 henlagt til pension
940 extraord. salg af gravst.
941 flerårig vedl. af gravst.
990 andre passiver
999 kapitalkonto

Hvis man vil benytte EDB anlæg er det tilrådeligt at bruge et fjerde ciffer i kontonummeret, et såkaldt kontrolciffer.

Forholdene i landets 2313 kirkekasser er naturligvis meget forskellige, ovenstående kontoplan tager nærmest sigte på forholdene i de større sogne, men nogle af udgifterne er jo fælles for alle, og i princippet kan hver kirkekasserer oprette de konti, som nu han har brug for; vil man have sine renteindtægter specificeret, kan man bruge numrene 021-022-023.

Hvis alle der modtager denne kontoplan til gennemsyn vil sammenholde den med deres lokale forhold og derefter gøre udvalget opmærksom på fejl og udeladelser, så vil det hjælpe til, at kontoplanen i sin endelige ud-

formning kan være den støtte og hjælp, som det er hensigten at fremskaffe.

Der er store muligheder for elektronisk databehandling (EDB) af kirkekassernes regnskaber. Et dataservice bureau her på pladsen regner med at kunne levere regnskaber med alle specifikationer, lønningsregnskab etc. for en årlig udgift pr. menighedsråd af ca. 125 kr., det er da billigt; men for at kunne gøre det skal der udarbejdes et standardprogram for menighedsrådsregnskaber, og det koster ca. 15.000 kr., men deler 100 menighedsråd den udgift, bliver det trods alt kun 150 kr. for hver engang for alle.

Tak for Deres interesse for sagen, vi håber at høre fra Dem, når De har haft lejlighed til at gå kontoplanen efter i sømmene.

Med venlig hilsen
p.u.v.

Hans Rasmussen

København, d. 22. juni 1967.

I anledning af en forespørgsel fra Danmarks Provsteforening udbad ministeriet sig i skrivelse af 10. juni 1966 en udtalelse fra stiftsøvrighederne angående spørgsmålet om provstiudvalgenes administrative beføjelser i landsogne, der i forbindelse med de stedfundne kommunesammenlægninger er indlemmet i en købstad eller som er sammenlagt med en købstad til en kommune med såkaldt Marstal-status, idet man samtidig gav udtryk for ministeriets syn på besvarelsen af det rejste spørgsmål.

Efter at alle stiftsøvrigheder nu har tilsluttet sig de af ministeriet i fornævnte skrivelse fremførte synspunkter, skal man meddele til efterretning og videre bekendtgørelse, at der i tilfælde som de nævnte indtil videre vil være at forholde i overensstemmelse med nedenstående retningslinier:

For så vidt angår *landsogne, der indlemmes i købstæder*, må provstiudvalgenes beføjelser med hensyn til stadfæstelse af overslag for kirke- og kirkebetjeningskasserne

samt godkendelse af regnskaberne for disse og ordningen af kirkebetjeningsens forhold overgå til stiftsøvrighederne. Disse sognes nuværende kirkekapitaler bør fortsat forblive indestående i stiftsmidlerne og bestyres af stiftsøvrighederne, hvorimod de for bestyrelsen af købstadkirker kapitaler gældende bestemmelser bringes i anvendelse på senere tilkommende kapitaler ved disse kirker, det vil sige, at disse sidste kapitaler kan administreres af menighedsrådene.

For *Marstal-kommuner* opretholdes den hidtil gældende ordning for de enkelte sogne, som indgår i kommunerne, således at der ikke sker ændring med hensyn til bestyrelsen af kirkernes kapitaler. Provstiudvalgene bibeholder herefter deres ovennævnte beføjelser vedrørende stadfæstelse af overslag m.v. for den del af Marstal-kommunerne, som hidtil har henhørt under sognekommuner, medens stiftsøvrigheden udøver de tilsvarende funktioner for så vidt angår den tidligere købstadkommune.

J. Bengtsson

P. M. V.

Aug. Roesen

Til samtlige stiftsøvrigheder.

Cirkulære om menighedsrådenes ansvar for de kirkelige kasser m.v.

(Til stiftsøvrighederne).

Da der over for ministeriet er fremsat ønske om, at det på grund af enkelte i den senere tid konstaterede uregelmæssigheder ved førelsen og aflæggelsen af regnskaber for de kirkelige kasser påny må blive indskærpet, at menighedsrådet har ansvaret såvel for de kirkelige midlers tilstedeværelse som for regnskabernes rigtige førelse, skal man herved henlede opmærksomheden på det i cirkulærer herfra af 1. juli 1933 og 23. maj 1955 herom anførte.

Man skal i denne forbindelse bemærke, at ministeriet må anse det for hensigtsmæssigt, om de enkelte menighedsråd i overensstemmelse med, hvad der allerede praktiseres adskillige steder, fremtidig for rådets funktions-tid vælger 2 af sine medlemmer med den opgave at føre tilsyn med regnskabsaflæggelsen og med pligt til at foretage de anordnede eftersyn af de kirkelige kasser.

Ministeriet må, i overensstemmelse med hvad det tidligere gentagne gange er anført, fremhæve, at kasseeftersyn altid skal foretages *uanneldt* og så ofte, det skønnes fornødent, og i hvert fald *mindst een gang årligt*, hvorhos der tillige i forbindelse med regnskabsaflæggelsen må foretages eftersyn af kasserne.

Ministeriet skal derhos bemærke, at man *ikke* skal modsætte sig, at menighedsråd i *købstæder eller købstadlignende bebyggelser*, hvor rådet har ansvaret for særlige store *beløb*, eller hvor regnskabets førelse stiller store krav, f. eks. på grund af driften af en større kirkegård, med stiftsøvrighedens samtykke antager lønnet regnskabskyndig medhjælp til regnskabets tilrettelægning og afslutning

samt eventuelt til bistand for rådets kontrol med regnskabet, herunder foretagelse af kasseeftersyn.

Ministeriet finder dog anledning til at indskærpe, at valget af det foran omtalte regnskabsudvalg eller antagelse af lønnet regnskabskyndig medhjælp ikke fritager det samlede menighedsråd for ansvar, jfr. det herom i ministeriets cirkulære af 1. juli 1933 anførte.

Med hensyn til retningslinjerne for kasseeftersyn henvises til omstående på foranstaltning af Landsforeningen af Menighedsråd udarbejdede forslag til vejledning, som ministeriet kan tiltræde, efter at det er blevet suppleret på et enkelt punkt.

Efter stedfundet kasseeftersyn må bemærkning om dettes foretagelse indføres i kassebogen i forbindelse med opgørelsen i kassebogen af kassebeholdningen og bemærkningen må underskrives og dateres af den eller dem, der har foretaget eftersynet. Endvidere må der til menighedsrådets forhandlingsprotokol afgives beretning om eftersynet, herunder om der er fundet noget at udsætte og i så fald i hvilken henseende. I det første påfølgende møde i menighedsrådet gives der dettes medlemmer meddelelse om det foretagne eftersyn og om indholdet af den om dette foretagne protokoltilførsel.

Menighedsrådsformandens attestation på de årlige regnskaber kan herefter ske på grundlag af tilførslen til menighedsrådsprotokollen.

Det tilføjes, at den reviderende myndighed (stiftsøvrigheden eller provstiudvalget) altid, om den måtte ønske det, er berettiget til at foretage uanneldt kasseeftersyn.

Endvidere finder ministeriet anledning til påny at indskærpe, at en kasserers kontantbeholdning bør indskrænkes mest muligt, og man skal bemærke, at ministeriet må finde, at det, når der ved større arbejders udførelse åbnes en kassekredit i bank eller lignende for derved at have midler til de løbende ud-

gifter, altid bør være en regel, at der for at kunne trækkes herpå foruden kassererens underskrift kræves underskrift fra endnu et menighedsrådsmedlem.

Sluttelig skal man henlede opmærksomheden på, at regnskabsbilag altid bør opbevares i 5 år.

Kirkeministeriet, den 27. februar 1959

Bodil Koch.

A. Siersted.

Kirkeministeriets udvalg af 19. juni 1964
vedrørende
den kirkelige administration.
Underudvalg II.

BILAG 12.

København, den 11. maj 1967.

Til brug for nærværende udvalgs overvejelser af muligheden for at stille forslag om anvendelse af bistand af autoriserede revisorer i den kirkelige administration i videre omfang, end tilfældet er for tiden, skal man anmode stiftsøvrigheden om på grundlag af de til stiftsøvrighedernes revision indsendte regnskaber vedrørende kirkelige kasser at ville oplyse for et regnskabsår

hvor meget udgiften til revisorbistand vedrørende de enkelte kirkelige kasser andrager i de tilfælde, hvor sådan bistand benyttes,

hvor stor balancesummen for de pågældende regnskaber er,

hvor stort folketallet er for de pågældende sogne (pastorater), om der for kirkekasse-regnskabernes vedkommende er knyttet kirkegård til den pågældende kirke og

hvad revisorens bistand i det enkelte tilfælde omfatter, herunder om det er overdraget ham såvel at foretage kasseeftersyn som at opstille årsregnskab.

Det tilføjes, at udvalget ville sætte pris på at modtage svar inden udgangen af indeværende måned.

P.U.V.

Til samtlige stiftsøvrigheder.

Kirke	Samlet balancesum for sognets kirkelige kasser (1966/67)	Udgift til revisor-bistand	Pct. af balance-summen	Folketal	Kirke-gård	Revisionens omfang
<i>Københavns og Helsingør stifter.</i>						
Tårnby	728.000	750	0,10	27.000	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Kastrup	805.000	2000	0,25	20.500	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision, regnskabopstilling for kirkegården.
Grøndalslund	900.000	2500	0,28	10.000	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Jægersborg	280.000	950	0,34	9.000	nej	Regnskabsmæssig revision.
Hørsholm (kommunen)	525.000	950	0,18	15.500	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Gladsaxe	2.246.000	3070	0,14	25.000	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision, bogføring, opstilling af regnskab.
Christians, Kgs. Lyngby	330.000	1500	0,45	12.000	nej	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision, opstilling af regnskab.
Virum	453.000	2100	0,46	21.000	nej	Kasseeftersyn, opstilling af regnskab.
Herlev	594.000	5000	0,84	17.000	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision, regnskabskonsulent.
					(2)	
Ballerup	4.818.000	2000	0,04	22.000	ja (2)	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Risbjerg	972.000	3500	0,36	16.000	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Frederiksberg	120.000	1600	1,33	15.000	nej	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
<i>Roskilde stift.</i>						
Roskilde, Skt. Jørgensbjerg	305.000	3200	1,05	9.500	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision, opstilling af årsregnskab.
					(2)	
Næstved Skt. Peders	295.000	900	0,31	11.900	nej	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision, opstilling af årsregnskab.
Næstved Skt. Mortens	232.000	900	0,39	10.000	nej	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision, opstilling af årsregnskab.
Næstved kirkegårde	692.000	3000	0,43	—	—	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision, opstilling af årsregnskab.
Holbæk	1.215.000	4000	0,33	16.500	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision, opstilling af årsregnskab.
Ringsted Skt. Bendts	640.000	600	0,09	11.500	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Korsør	430.000	1800	0,42	15.500	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision, opstilling af årsregnskab.
<i>Lolland-Falsters stift.</i>						
Nykøbing	1.343.000	3500	0,26	17.800	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision, bistand ved opstilling af årsregnskab.
Maribo	982.000	3600	0,37	5.300	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision, bistand ved opstilling af årsregnskab.

Nakskov	989.000	1700	0,17	11.100	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Sakskøbing	274.000	625	0,23	4.500	ja	Kasseeftersyn, opstilling af årsregnskab.
Rødby	605.000	1250	0,21	5.000	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
<i>Fyens stift.</i>						
Odense Domkirke	708.000	1200	0,17	10.200	nej	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Faaborg	252.000	926	0,37	6.200	ja (3)	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Kerteminde	218.000	1125	0,52	4.000	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Nyborg	2.249.000	3600	0,16	12.700	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Svendborg Vor Frue	363.000	410	0,12	11.500	nej	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Svendborg kirkegårde	781.000	1350	0,17	—	—	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
<i>Aalborg stift.</i>						
Aalborg Ansgar	307.000	600	0,20	11.100	nej	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Hasseris	425.000	700	0,16	12.000	nej	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Nykøbing Mors	291.000	1300	0,45	9.100	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Hjørring	703.000	1300	0,18	15.400	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Thisted	908.000	2000	0,22	8.700	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Frederikshavn	570.000	2000	0,35	8.500	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
<i>Viborg stift.</i>						
Viborg Domkirke	828.000	650	0,08	13.000	nej	Bogføring, regnskabsmæssig revision.
Viborg Sdr. Sogn	355.000	2463	0,69	11.000	nej	Bogføring, regnskabsmæssig revision.
Skive	577.000	933	0,16	17.000	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Herning	220.000	558	0,25	8.000	nej	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Herning, Skt. Johannes	273.000	825	0,30	13.500	nej	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Herning, Fredens kirke	325.000	350	0,11	7.000	nej	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
<i>Aarhus stift.</i>						
Horsens Vor Frelser og Kloster	2.330.000	2400	0,10	37.000	ja	Kasseeftersyn.
Randers Skt. Mortens	386.000	1100	0,28	12.900	nej	Kasseeftersyn, afslutning af årsregnskab.
Hobro	493.000	4000	0,81	8.400	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
<i>Ribe stift.</i>						
Esbjerg Zion	272.000	375	0,14	11.600	nej	Regnskabsmæssig revision af årsregnskab.
Varde	503.000	1400	0,28	11.100	ja (3)	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
<i>Haderslev stift.</i>						
Sønderborg Skt. Marie	668.000	1250	0,19	10.000	nej	Regnskabsmæssig revision.
Vejle kirker og kirkegårde	3.717.000	6100	0,16	32.000	ja (4)	Kasseeftersyn.
Aabenraa	911.000	2600	0,29	15.000	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.
Haderslev Domsogn	591.000	1865	0,32	14.300	ja	Kasseeftersyn, regnskabsmæssig revision.

Gennemsnitlig % med kirkegårde: 0,31 %.

Gennemsnitlig % uden kirkegårde: 0,33 %.

Provstier pr. november 1964

	ha	Folketal	Antal kirker	Antal præster
<i>København:</i>				
Vor Frue provsti		86.200	15	35
Holmens provsti		88.800	14	27
Nordøstre provsti		74.500	7	16
Søndre provsti (÷ Amager)		24.600	10	25
Vestre provsti		144.400	17	34
<i>Københavns stift:</i>				
Søndre provsti (Amager)		54.500	4	9
Frederiksberg provsti		112.000	13	28
Bornholms vestre provsti 28.200		29.700	13	11
Bornholms østre provsti 27.700		18.500	13	10
Færøerne 139.000		34.500	58	16
<i>Helsingør stift:</i>				
Helsingør købstads provsti 12.300		41.100	9	12
Fredensborg provsti		46.200	13	12
Horns-Ølstykke-Lynge-Frederiksborg herreders provsti 51.700		54.000	29	21
Holbo-Strø herreds provsti 52.700		40.200	29	19
Bispebjerg provsti		52.800	5	13
Nordvestre provsti		122.000	10	26
Sokkelund herreds østre provsti . . . 10.400		178.200	25	40
Sokkelund herreds vestre provsti . . . 5.800		163.800	14	34
Smørum provsti 25.000		145.600	21	30
<i>Roskilde stift:</i>				
Roskilde købstads provsti 6.300		40.000	5	8
Sømme-Voldborg herreds provsti . . . 29.700		17.500	22	12
Tune-Ramsø herreds provsti 30.800		37.900	26	16
Merløse-Tuse herreds provsti 59.100		47.000	32	21
Skipinge-Ods herreds provsti 53.400		33.600	26	19
Ars-Løve herreds provsti 53.100		40.700	33	25
Ringsted-Alsted herreds provsti . . . 63.500		50.100	37	24
Slagelse provsti 29.100		48.400	19	16
Vester-Øster Flakkebjerg herreds provsti 51.500		30.900	34	25
Fakse-Bjæverskov-Stevns herreds provsti 64.300		38.300	38	23
Hammer-Tybjerg herreds provsti . . . 45.200		39.900	28	20
Baarse-Mønbo herreds provsti 56.800		42.500	26	20
<i>Fyens stift:</i>				
Odense købstads provsti		111.400	12	25
Odense herreds provsti 17.900		35.400	15	12
Bjerge-Aasum herreds provsti 35.000		26.700	28	17
Lunde-Skam-Skovby herreds provsti . . 47.200		33.900	35	22
provsti 35.500		25.700	25	18

	ha	Folketal	Antal kirker	Antal præster
Vends provsti	30.100	31.700	21	14
Sunds provsti	31.000	44.400	23	18
Salling provsti	48.000	30.900	28	17
Gudme-Vinding herreds provsti . . .	50.600	44.900	36	27
Langeland provsti	28.500	18.700	19	13
Ærø provsti	8.500	10.100	7	7

Lolland-Falsters stift:

Fuglse herreds provsti	30.200	22.800	23	16
Lolland Nørre herreds provsti	23.800	25.800	14	10
Lolland Søndre herreds provsti	26.700	12.400	16	11
Musse provsti	41.600	23.800	21	13
Falster Nørre herreds provsti	22.400	16.900	17	10
Falster Søndre herreds provsti	27.700	30.700	15	12

Aalborg stift:

Aalborg købstads provsti		98.000	14	24
Kær provsti	53.600	45.100	18	17
Fleskum-Hornum herreds provsti . . .	76.500	28.600	31	15
Hellum-Hindsted herreds provsti . . .	72.000	29.800	33	14
Vennebjerg provsti	40.100	41.500	25	16
Horns provsti	50.800	51.300	27	18
Dronninglund provsti	68.200	32.000	21	14
Børglum-Hvetbo herreders provsti . .	77.500	41.800	32	19
Hanherrederne	64.900	20.900	26	12
Hundborg-Hillerslev herreds provsti .	56.900	24.600	26	14
Refs-Hassing herreds provsti	46.800	23.200	30	16
Morsø provsti	36.700	26.800	33	18

Viborg stift:

Viborg købstads provsti	9.000	25.600	4	7
Middelsom-Sønderlyng herreds provsti	49.400	23.600	33	14
Rinds-Nørlyng herreds provsti	66.300	22.500	32	13
Salling provsti	51.800	39.300	40	24
Fjends provsti	43.500	12.500	19	8
Aars-Gislum herreds provsti	60.700	24.500	28	14
Slet provsti	27.700	12.800	16	8
Hjerm-Ginding herreds provsti	85.500	62.600	32	22
Skodborg-Vandfuld herreds provsti . .	55.700	27.700	29	18
Hammerum provsti	117.100	64.100	35	25

Aarhus stift:

Aarhus købstad – Hasle herreds provsti	9.500	155.000	22	39
Hads-Ning herreds provsti	39.200	50.100	28	25
Sabro-Vester Lisbjerg-Framlev herreds provsti	31.200	16.500	26	13
Voer-Nim herreds provsti	39.900	56.300	24	21
Hjelmlev-Gern herreds provsti	48.800	57.100	30	20
Tyrsting-Vrads herreds provsti	78.900	24.300	23	14
Støvring-Galten herreds provsti . . .	304.400	62.900	29	20
Nørhald-Gerlev-Onsild herreds provsti	54.700	30.400	35	19

		Folketal	Antal kirker	Antal præster
Øster-Lisbjerg-Mols herreds provsti	39.800	21.700	20	13
Rougsø-Sønderhald herreds provsti .	52.600	25.100	28	14
Djurs Nørre og Sønder herreds provsti	64.800	29.900	34	18
Lysgaard-Hinds-Hovlbjerg herreds provsti	86.200	37.500	40	20
Samsø-Tunø herreds provsti	11.700	6.000	8	6
<i>Ribe stift:</i>				
Ribe købstad, Ribe-Gørding herreds provsti	42.300	25.500	20	15
Malt-Andst-Slaugs herreds provsti .	103.200	46.200	32	21
Skads provsti	62.000	77.700	22	17
Øster-Vester Home herreds provsti	91.100	35.500	24	15
Bølling-Nørre Horne herreds provsti	106.100	31.300	29	17
Ulfborg-Hind herreds provsti	98.000	29.800	32	19
Nørvang-Tørrild herreds provsti . .	73.300	27.800	20	13
Tørringlen provsti	95.100	31.100	24	21
Tønder provsti	95.400	33.200	24	22
<i>Haderslev stift:</i>				
Haderslev provsti	68.000	50.100	30	25
Aabenraa provsti	78.400	48.800	23	22
Sønderborg provsti	44.200	49.400	22	25
Brusk-Nr. Tyrstrup herreds provsti .	37.700	52.900	22	20
Elbo-Holmans-Jerlev herreds provsti	36.700	54.300	18	20
Nørvang-Tørrild herreds provsti . .	30.100	50.900	20	16
Bjerre-Hatting herreds provsti	43.500	27.600	28	16

BILAG 15.

Lov om kirkers brug, sognebåndsløsning m.m.

§ 22, stk. 1. Menighedsrådet udfærdiger en vedtægt, hvori der fastsættes betaling for kirkens eller det til kirken hørende ligkapels benyttelse og for kirkens rengøring, opvarmning, belysning, udsmykning m. v. ved særskilte kirkelige handlinger, kirkelige møder o. lign. såvel som for orgelspil og kor ved slige lejligheder samt for benyttelse af kirkeklokkerne ved begravelser og bryllupper. I vedtægten kan også optages bestemmelse om den betaling, der skal ydes for kirkens benyttelse til kirkekoncerter og deslige.

Stk. 2. Ved dåbshandlinger, der udføres i umiddelbar forbindelse med den almindelige gudstjeneste på søn- og helligdage, må ikke

kræves betaling for orgelspil. For kirkernes benyttelse til gudstjenstlig og andet opbyggeligt brug kan der overhovedet ikke kræves anden betaling end den takstmæssige for opvarmning, belysning og rengøring.

Stk. 3. For kirker på landet stadfæstes vedtægten af provstiudvalget, for de øvrige kirkers vedkommende af overtilsynet, efter at der forud er afgivet erklæring af provstiudvalget. Hvor kirken ikke er selvejende, skal provstiudvalget, forinden dette stadfæster vedtægten eller afgiver erklæring til overtilsynet, forhandle med kirkens ejer eller ejeren af kirkens midler.

Lov om folkekirkenes lønningsvæsen m. m.

§ 70. Inden for de i §§ 71-72, jfr. §§ 51 og 52, angivne rammer træffer menighedsrådet - under stadfæstelse for landets vedkommende af provstiudvalget, for købstædernes af overtilsynet efter indhentet erklæring fra provstiudvalget - beslutning om,

hvorledes kirkebetjentforholdene skal ordnes, hvem forretningerne skal overdrages til, og hvilke vederlag og godtgørelser der skal ydes. Det tilsvarende gælder andre ved kirker og kirkegårde ansatte funktionærer.

Lov om folkekirkenes lønningsvæsen m. m.

§ 78, stk. 1. Hjemmemidlerne bestyres af menighedsrådet gennem en præstelønningskasse, hvis regnskabsfører og kasserer vælges blandt menighedsrådets læge medlemmer eller uden for menighedsrådet. I sidstnævnte tilfælde skal valget stadfæstes af overtilsynet. Er der flere menighedsråd i pastoratet, bestyrer disse præstelønningskassen i fællesskab eller ved et fællesudvalg. Er der flere præsteembeder i samme menighedsrådsreds, får de fælles kasse, og overskud kan overføres fra det ene embede til det andet.

Stk. 2. Som hjemmemidlerne bestyres præsteembedernes faste ejendomme på den foran i §§ 36 og 60-68 angivne måde. Endvidere midlerne til boligernes vedligeholdelse, jfr. § 63, stk. 3, uafløste penge- og kornafgifter og andre naturalydelse. Afgifterne for de i henhold til lov nr. 537 af 4. oktober 1919 afhændede jorder indbetales af yderne til præstelønningskassen.

Stk. 3. Menighedsrådet affatter årligt et overslag over indtægter og udgifter i det kommende regnskabsår, der følger finansåret. Indtægter i korn eller andre varer af embedets jorder m.m. opføres med et anslået beløb. Overslaget skal tillige vise, hvorledes det efter § 66 til menighedsrådets rådighed eventuelt stående overskud samt overskud i henhold til denne paragrafs stk. 6 agtes anvendt, samt hvor meget der vil være at ligne på menigheden foruden kirkeskatten og de menigheden i henhold til andre love end

nærværende påhvilende udgifter, jfr. § 76, stk. 3. Overslaget indsendes inden december måneds udgang gennem provstiudvalget til stiftsøvrighedens stadfæstelse.

Stk. 4. Menighedsrådet udbetaler præsten den ham ifølge det stadfæstede overslag tilkommende løn fra præstelønningskassen med 1/12 månedlig forud. Hvor særlige forhold i det enkelte tilfælde taler for det, kan stiftsøvrigheden bestemme, at den præstelønningskassen påhvilende andel i præstens lønning udredes forskudsvis af stiftskassereren. Når forholdene skønnes ikke længere at gøre en sådan særordning påkrævet, påhviler det på ny menighedsrådet at udbetale præstelønningskassens andel i præstens løn.

Stk. 5. Efter regnskabsårets udløb, senest inden juni måneds udgang, indsendes et regnskab over de af menighedsrådet oppebårne indtægter og afholdte udgifter gennem provstiudvalget til stiftsøvrigheden til revision og decision.

Stk. 6. Såfremt embedets nettohjemmeindtægt overstiger det til præstens lønning m.m. i henhold til §§ 39-41 og §§ 58-59 fornødne beløb, skal der af overskuddet afgives til præsteembedernes fællesfond 50 pct. af de første 1.000 kr., 60 pct. af de næste 1.000 kr. og derefter fremdeles yderligere 10 pct. mere af hvert følgende påbegyndt 1.000 kr.

Stk. 7. De nærmere regler for bestyrelsen af hjemmemidlerne fastsættes ved et af ministeriet udfærdiget regulativ.

Lov om kirkers bestyrelse.

§ 2, stk. 1. Hver af disse kirker henlægges under stiftsøvrigheden — i København overpræsidenten og biskoppen — som overtilsyn.

Stk. 2. For København bemyndiges kirke-

ministeriet **til**, hvor særlige forhold for de nuværende kirkers vedkommende gør det **nødvendigt** eller ønskeligt, indtil videre at lade overtilsynet forblive uforandret.

